

శ్రీ
చంద్రశతకము

బాణకవి విరచితము

PUBLISHED BY
THE SANSKRIT ACADEMY
Patibandavari lane, Buckinghampet,
Vijayawada - 1958.

ఉ పో దా త ము

ప్రాచీన సంస్కృత మహాకవులలో బాణుడు, మయూరుడు ఆగ్రణ్యులు. వారిలో బాణుడు 'కాదంబరీ' యను మహాగ్రంథమును వచనరూపముగా రచించెను. ఆతడు చేయని కల్పన, త్రొక్కని త్రోవ లేకపోవుటచే, 'బాణోచ్చిష్ట మివంజగత్' అని లోకములో వాడుకై నది. అట్టి బాణుడు మయూరునివలె ప్రాయుధలచినాడన్నచో, మయూరు డెంతటవాడై యుండునో!

మయూరుడు రచించిన పెద్దగ్రంథములేవియు కనుడవు. 'నూర్యశతకము' ఘోరశోకగుల శతకమును చూత్రము చెప్పెను. కానివలె నుండవలెనని బాణుడు చండిశతకమును వ్రాసెను.

ఆ రెండు శతకములను గురించి విచారించుటకును ఆ శతకము లే సందర్భములలో పరిచయమైతే, విశేషించి నూర్యశతక మెందుకు వ్రాయబడవలసివచ్చెనో తెలుసుకొనవలసియున్నది.

ఈ విషయములో, లోకములోనున్న కథలు గాఢబలతప్ప వేరే యాధారములు లేవు. మన శ్రీ నాగుడు, పోతన్న గారివలెనే బాణుడు మయూరుడు బావమరగులు. మయూరిని చెల్లెలిని బాణుడి కిచ్చినట్లు యొకవాడుక. మయూరుని కూతురిని బాణున కిచ్చినట్లు మరియొకవాడుక వున్నది. ఒక నాడు బాణుడు, ఆయనభార్య యేకాంత మండుండగా, మయూరుడు హఠాత్తుగా ప్రవేశించి రసభంగము చేసెనని యొక కథ. రెండవది, బాణునిభార్యకు బాణునిపై ఎంగుకో కోపమువచ్చెను. ఎంత బ్రతిమాలినను శాంతించలేదు. రాత్రిచుంతయు అనుచుంచినను వినదయ్యెను. అంతట బాణుడు-

గత ప్రాయా రాత్రి కృతనుశ్చ శీర్గత ఇవ
ప్రదీపోయం నిద్రావశముపగతో ఘూర్ణిత ఇవ
ప్రణామాంతో మానస్సృజసి న తథాపి క్రుధ మనహా.

అని నూడుపాదములు చెప్పి యాలోచించుచుండగా, మయూరుడు,

“కుచప్రత్యాసత్యాహృదయమపి తే చండి కఠివమ్” అని నాల్గవపాదము నందించెను. ఇదియొక కోపకారణము. ‘చండి’ యన్నమాటకు వేరొక

కథ చెప్పెదరు. బాణుడి నాల్గవచరణమును పూరించి, 'చండి' యనుటకు మారుగా 'సుప్ర' యనెను. అమితకోపము కలిగియుండుటచేతను, మీదుమిక్కిలి, కాళ్ళపైపెడిన బాణుని తన్నినందునను, 'సుప్ర' అనుపదము బాగుండలేదని, 'చండి' యని మఱయుదును మాన్పెనని, నీనివల్లను ఆమెకు కోపము వచ్చెనట.

మాదవకథ :- మఱయుదు యోకవాడు ప్రొద్దుననే లేచి, 'నిర్భాతి పీయమంది రాత్' కతిపతే స్వాత్మజ్జనక్రీడిక' యన్నటు, పీయమందిరమునుండి వచ్చుచున్న ఒక సుందరిని చూచెను. చూచి, ఆమె పౌండర్యమును, ఆమెయున్నస్థితిని ఎనిమిది శ్లోకములలో వర్ణించెను. ఆ యెనిమిది శ్లోకములకు మఱుమరాష్ట్రక మని పేరు. చిరకాలము దేవతాంతరగతుడైనంగుడనో, మరి యేకాకరణుడేతనో, ఆ సుందరి బాణుని పూజించుచు గుర్తించుచోరు. తన వట్టు శృంగారవర్ణిలో వర్ణించినందుల కామెకు మఱయుదువుడై మాత్రాచును కల్పెను. కారణ మేమైనను కోపము వచ్చుట మాత్రము విజయు. కోపగించి, 'మమ్మనోపకమ్య' అని శపించెను. 'అకోగ్గం ఖాన్సరావచ్చేత్', అని, కోగగనివానలకు మాన్వత్తకునును చెప్పెను. మరియొకగాళ్ళనుబట్టి మఱయుదును

రాజదర్శనమునకు వెళ్ళినట్లును, కుష్మవాడగుటచే దర్శనము లభించలేదనియు, అంతట నూర్పుతాళ్ళతో ఉట్టి నొకదానిని కట్టి, అంశులలో కూర్చుని, క్రింద మంటనుచేసి, ఒక్కొక్కశ్లోకమును చెప్పి ఒక్కొక్కత్రాటిని కోసెననియు, నూరుశ్లోకములు అయిన తరువాత నూర్పుడు ప్రత్యక్షమైనట్లును, నూర్పుని యనుగ్రహముచే నీకోగుడైనట్లును కలదు.

సూర్యశతకమునుచూచి, దానివలె మరియొక శతకమును రచించవలెనని బాణునికి కుతూహల ముదయించెను. ఏ డేవత నుద్దేశించిచెప్పటమో యను విషయ ములో వెదక నక్కరలేక, సూర్యశతకరచనకు కారణభూతురాలెవ్వరో, ఎవరు అగ్రహ పరవశముతో, అనునయ విముఖయై, పాదతాడనమును సైతముచేసి చండియని పిలువదగి యుండెనో, అట్టి తన భార్యవృత్తాంతమును మనసునం దుంచుకొని, చండిశతకమును రచించెను. దేవిని సులించి ఇలాటి అంక మున్నిన వాడయ్యెను.

సూర్యశతకము మనదేశములో ప్రచారములోనున్నది గాని, చండిశతక మున్న దనియే యెరుగరు. పండితులు సైత మెరుగరు. సూర్యశతకమును ఇటాలియనుభాష

లోనికి డాక్టర్ కాన్స్టేబుల్ బారన్ హైమర్ వ్రాసెను. వడ్డాది సుబ్బారాయుడుగారు. ఆకుండి వ్యాసమూర్తికాస్త్రిగారు తెనుగులో వ్రాసిరి. శ్రీనాథుడు కాశీఖండములో 7, 8 శ్లోకములను సీసములుగా వ్రాసెను.

నా కీనడుమ కొలంబియా యూనివర్సిటీవారు ఇంగ్లీషులో ప్రచురించిన సంస్కృత గ్రంథము కాకతాళీయముగా లభించెను. దానిలో సూర్యశతకము, చండీశతకము, రెంటియొక్క శ్లోకములు ఇంగ్లీషు అక్షరములలో వ్రాయబడియుండెను. అంతియకాక మయూరాష్ట్రకము మొదలైన మయూరశ్లోకము లున్నవి. సూర్య శతకమునకు యింగ్లీషులో తాత్పర్యము, చండీశతకమునకు ఆభాషలోనే తాత్పర్యమును న్యాయార్కు సిటీకాలేజి లాటిన్ అధ్యాపకులు జార్జ్ పేన్ క్వొకెన్ బాస్ వ్రాసిరి. ఆ ఇంగ్లీషు చండీశతక శ్లోకములే నా కాధారము. ఆ తాత్పర్యమే తెలుగు తాత్పర్య మునకు మూలము. సూర్యశతకమునకు అర్థము, తాత్పర్యమువ్రాసి వావిళ్ళవారు మహాపకారమొనర్చిరి. ఆ పుస్తకము సులభముగా దొరుకుటచేతను, మూలమును ఇంతకుపూర్వమే ముద్రించినందునను, తిరిగి వాటికి తాత్పర్యము వ్రాయలేదు.

సూర్యశతకమునకు పూర్వము శతకములున్నవో లేవో చెప్పలేను. ఒక్కవిషయమునుగురించి ఒక్క పద్యము చెప్పటయే సామాన్యులకు కష్టము. అట్టిచో, ఒక విషయమును గురించి నూనళ్లొకములు చెప్పట ఎంతకష్టమో, కవికి యెంతశక్తియుండవలెనో చెప్పనక్కరలేదు. కాని, రానురాను శతకరచన చాలా తేలికయైనది. ఒక్కవిషయముచూడ నూరుపద్యములు చెప్పటకుమారుగా, నూరువిషయములను ప్రస్తుతమో అప్రస్తుతమో, చెప్పి, చివరకు ముకుటయును తగిలించుట పరిపాటియైనది. సూర్యశతకమట్టిదిగాదు. అది యపూర్వమై యద్భుతమైన గ్రంథము. అట్టి సర్వాంగ సౌందర్యముగల రచన కనబడదు.

దీని రచనాపద్ధతి ఇట్లున్నది : ముందు ప్రభావర్ణనము (43 శ్లో); తరువాత సూర్యాశ్వవర్ణన (6 శ్లో); ఆపైన సారథియైన అనూరువర్ణన (12 శ్లో); ఆపొదరథవర్ణన (11 శ్లో); అంతట మండలవర్ణన (8 శ్లో); చివర రవివర్ణన (20 శ్లో); సూర్యోదయ విాక్రమము ననుసరించియేకదా యుండును! అన్నియు స్రగ్ధరవృత్తములే. ప్రతిశ్లోకమునందును ఆశీస్సుండును. అనుప్రాసలతో యమకముతో,

చాలా శ్లోకములలో శ్లేషతోను, సారిశ్లేషాకముగా నుండును. కొన్ని శ్లోకములలో ఒక్కయక్షరము 20ని మించియుండును. అట్టివి యీ క్రింది శ్లోకములు.

6 శీర్ష ప్రమాణాంఘ్రి	ప్ర
12 ప్రాచి	చ
33 భూత్వాజంభస్య	భ
36 గంధశ్చై	ద్య
40 వాచౌ	చ
70 నిస్సృజానాం	న
94 సాద్విద్యూర్జ్య	శ
98 వశ్చై	గ్ర

కంసుడు 25, 45, 54 హిమవంతుడు 10, 58

మేనక 63 ససుగ్రుడు 84 నృసింహమూర్తి 11

జయ, విజయ 12, 15, 19, 21, 32, 33, 38.

శృంగారవర్ణన 27, 37, 49, 71, 72, 72A, 74, 75, 76, 77, 81, 82.

చండిశతకములో అనుప్రాసలు, యనుకములు తక్కువలేవు. శ్లేష గెండు
మూడు శ్లోకములలోమాత్ర మున్నది. సూర్యశతకములో కొన్ని శ్లోకములవలె, ఒక్క-
యక్షరముతో నిర్వహించబడిన వృత్తములులేవు.

సూర్యునికి నూటికిమించి పేర్కొందుటచే మయూరడు, చెప్పినదానిని చెప్పక
సూర్యశ్లోకములను వ్రాచుటగెను. బాణునికి అట్టిభాగ్యము లేదు. గున్నపోతుకు
మహిషము, లులాయము అని గెండ్లే పేర్లు. శతకముం దంతట మహిషశబ్దమును వాడ-
వలసిన వాడయ్యెను. చివరశ్లోకములోమాత్రము 'లులాయ'మును వాడెను.

ప్రోలికలు

సూర్యశత్రును అనుకరించి చండిశత్రును బాణుడు వ్రాసిపట్టు అనేక శ్లోకములలో కనబడును. సూర్యశత్రు మొదటిశ్లోకపు మొదటిపాదములో, భ, ధ, స, యక్షరములను మరూర్ను వాడెను వాటినే బాణుడును వాడెను.

జంభారాతీభ కుంభోద్భవమివ దధతస్సాంధ్ర సిందూర రేణుం
మాభంక్షీ ర్విభ్రమం భూరధర విధురతా కేయమస్యాస్యరాగం,

సూర్య

49

58

71

88

89

99

చండి

45

23

66

80

6

98

రెండు శతకములను పోల్చి చూడగా, మయూరుని బాణుడు సమీపించి నాడేమోగాని, మించినవాడుమాత్రము కాడు. వారిద్దగు పేగుపగ్నతనము, వింధ్య పర్వతములవంటివారు. తక్కువ యొక్కవలు నిగ్గయించుటకు మనముగ్గులు చాలావు.

బాణ మయూరులను స్మరించి నమస్కరించని కవులు లేరు. అదిశంకరులు, బాణ మయూరులు, ఏకకాలపువారు కారేమోనని చోచుచున్నది. అయినను, శంకర విజయములో యీ శ్లోకమున్నది. శాక్తేయుడైన బాణునిచేత పొరుడైన మయూరుని చేత ఆచార్యస్వామివారు తమ భాష్యశ్రవణము చేయించినారని జెప్పిన యీ శ్లోకము ప్రధాన మల్లనిబర్హణవ్యాయ నిదర్శనముగా చెప్పబడినట్లు చోచుచున్నది.

స కథాభి రవంతిష్ఠ ప్రసిద్ధాన్

విబుధాన్ బాణ మయూర దండి ముఖ్యాన్

శిథిలీకృత దుర్మత్తాభిమానాన్

నిజభాష్య శ్రవణోత్సకాం శ్చకార॥

అంతటి కోపయై రెండవ సత్యభామ యనదగిన బాణునిభార్య పేరు తెలియదు. మయూరుని భార్యకూడా యెవరో తెలియదు కాని, ఆయనకుమారుని పేరు 'శంకు' అతడును ప్రతిభావంతుడే యనుటకు స్లోక మొక్కటి యున్నది. తండ్రిది నాగేశ్వర పాకమైతే కుమారునిది బ్రాహ్మపాకము. శృంగారమునకుకూడా తండ్రి సగ్రలను వ్రాసెను. 'శంకు' శార్దూలములతో సరిపుచ్చుకొనెను.

శతకములను చదువవలసిన పద్ధతి

లోలోపల చదువుటకంటె బిగ్గరగా చదువుటలో విశేషమున్నది. ధ్వని చెవి కెక్కి మనస్సులోన నాటును. చదువరులదృష్ట్యా పద్యము, అర్థము యీ రెంటిలో పద్యమే ప్రధానము. అర్థమగువరకు వేచియుండుటబట్టి, యీ రోజులలో ఎవ్వరికి ఒక్కపద్యము నోటికిరాదు. విద్యార్థహాళపద్ధతి యేమనగా, అర్థము కాకుండగనే చిన్నతనములో వల్లెవేయుట. భూమిలో విత్తనము నాటివల్లే, కొంతకాలమునకుగాని పూలు, కాయలుకొయ్యదు. చెట్లేకాదు, మన యాహారముఅట్టిగే. ముందులనుట తరువాత జీరించుకొనుట. జీరి తాహారములను (సిడిజెస్టెడ్ ఫుడ్) జీర్ణశక్తిలేని కేవలదుర్బలుల కిత్తురు. అర్థమైనను కాకపోయినను, బిగ్గరగా ధారాళముగాచదివినచో, వృత్తముయొక్క

నడక, శబ్దముల చమత్కారము, ధ్వని, మనసునకు గ్రాహ్యముగా పోయినట్టి ఆప్యాయము, ఆగమము వారికి, యీ రెండు శతకములు ఒక లెక్కగాను, పద్మములను వలె పేయటముగా క్రిందకు కనిపెట్టిన శతకములను బుద్ధిమంతులు చదివి ధన్యులుగుదురగాకయుని యాశించుచున్నాము.

పార్వతీ పరమేశ్వరుల ద్యోతము
విజయే కుశలత్ర్యుతో
నక్రిడితు మహామనేన సహశక్తౌ
విజయే కుశలోఽస్మి
నతు త్ర్యుతో ఽక్షద్యయ మిదం వాణౌ॥

పార్వతి : విజయా (చైతన్య) త్ర్యుతుడు (సుక్ష్మం) పాచికల ఆటలో నిపులాడు.
నే నాయనతో ఆడలేను.

శివుడు : నేను ఆటలో గట్టివాడనై : ఆయితే నాకు (త్ర్యుతు) మూడుపాచికలు
లేవు. చేతిలో రెండే యున్నవి.

(త్ర్యుతు) మూడుపాచికలు

నాకాణ్ నాయకాద్వై ర్యువసతిభి రసి శ్యామధామా ధరిత్రీం
 రుంధన్ పరిష్కంభ్యాచలచక్రితమనోవృత్తిభి ర్మిషీతో యః
 పాదోత్పిష్ట స్స యస్యా మహిషసురరిపు ర్నూపురాంతావలంబీ
 లేభే లోలేంద్రనీలోపలశకలతులామ్ స్తా దుమా సా శ్రియే వః. ౧౭

ఇంద్రుడు ముందుగా గల దేవతలను ఆకాశమునుండి క్రిందికిచూడగా, కత్తి
 రంగువలె నీలముగానున్న మహిషాసురుడు వింధ్యపర్వతమని భ్రాంతిగాలేచి, వింధ్య
 పర్వతము పురల పెరుగుచున్నదా యని భయము గొలిపెను. ఉమవేదము కర్ణద
 నలిగి చచ్చిన తరువాత వాడు, దేవిపాదముయొక్క కడియపు అగుచునున్న ఇంద్రదళిని
 మణివలె కనబడెను. అట్టి యును మిగత శుభముల నిచ్చుగాక.

చండ్రి శతకము

దుర్వారస్య ద్యుధామాన్ మహిషితనపురో విద్విషః సాతు యుష్మాన్
 పార్వత్యా ప్రేతపాల స్వపురుషపరమః ప్రేసి.తో ౭. సౌ పుషల్కః
 యః కృత్వా లక్ష్మ్యభేదమ్ హృతభువనభయో గామే విభిద్య ప్రవప్తః
 సాతాళం పక్షపాలీ పవనకృత పత త్త్యైశంకాకులాహ్నిః.

గుణయుగైశ్చ మహిషాసురుభిశ్చాశ్రియమిరూపన దన సాగృహేన బొణగున
 పార్వతీదేవి వదతేను. ఆ బాణు వానిని చంకి, లాక్ష్యయైక గ్రాహ్యమను మూర్తి,
 పాపాశము చొచ్చెను. ఆ బాణు చివననుండెడి యాకేమచేయు చప్పడువల
 గుత్తుంతడు వచ్చుచున్నాడు పాములు గోయవడజ్జూచ్చెను. అట్టి పార్వతీదేవి
 మిమ్ము పక్షించుగాఁ.

వజ్రం విస్ఫుల్య హారే హరికంఠగళితం, కంఠస్మితే చ షణ్ణం
 కేశాణాం బధ్నాభిషాతైర్ధృత్తధనజదా ప్రాప్తవీధాన్ విహస్య
 దేవా సుత్యారణితాగ్నికీల మహిషమతౌ మూలతో హేమయగ్రో
 హ్రీమత్యా హైమవత్యా విమతి విహతయే తత్త్వతా సాంజ్యయా వః.

సహిషణుడును దేవైర్దామతీ గతివివర్తితుడగుచు భావ కేంద్రం లయ
 లంగా, కంఠ పాండూలవలె సన్నతలుగా బయట కేంద్రమెక్కడ మూలకంఠం
 ఇంద్రుని చేతిలోనుంచి జ్వాలన కద్రాముగ్ధులగు, పరమపుష్ప శక్తివైశిష్ట్యములతో పడిన
 జక్రమును ఉంచెను. దేహి కేంద్రంలను వర్ణించి సామగ్రిలో గుర్తెను. భగవంతుడు
 గద చేతిలో పెట్టెను. ఇట్లుచేసి భేదలక్ష్మ విగ్ధులగుచుండఁ దేవారు సేవకును
 శోపపడెను. ఇట్టి బిరుదు మీ కున్నారనగున పోకటలుగాక.

ఖడ్గే పానీయ మాహ్లాదయతి హి మహిషన్, పక్షపాతీ పృషత్రకః
 శూలే నేశో యశోభా గ్భవతి, పరిలఘు స్సాస్య ద్వధార్దేపి దండః
 హిత్వా హేతీ రితీవాఽభిహతిబహులితప్రా క్తనాపాటలిమాన్
 పార్శ్వైవ ప్రోషితాసుమ్ సురరిపు మవతా త్కుర్వతీ పార్శ్వతీ వః.

కత్తిలో వీడు త్రాగి సంతోషించగలిగినది యున్నది. (ధార) బాణము పక్ష
 పాత్రబుద్ధిగలది. (ప్రక్కనపడు గుణము) శూలముతో చంపినచో శివు డనిపించుకొని
 కీర్తి సంపాదించును. చంపదగినవానిని కర్రతోకొట్టిన చాలదు. ఇట్లు తలచి, ఆయు
 ధములను అటు కెట్టి, మడమయొక్కయెరుపు ఇనుమడించునట్లుగా నొక్కి చంపెను.
 అట్టి పార్శ్వతి మిన్ను రక్షించుగాక.

కృత్యేర్దుర్గులజ్జాజనన మనశనే శక్ర మాఽనూ నిగ్ధానీ
ర్విత్తేశ స్థాణుకంఠే జహి గద మగదస్యాఽయ మే వోపయోగః
జాత శ్చక్రి నిచ్చక్రో దితిజ ఇతి సురాం స్య క్తపేతీన్ బ్రువంత్యా
ప్రీడా మాపాదితారి ర్జయతి విజయయా నీయమానా భవానీ.

ఓ ఇంద్రా! ఆయుధమును పారవేసి, సిగ్గుపడవలసినపనిచేసితివి. అనశనుడవై తే
(వజ్రాయుధము లేనివాడు) అయితివిగాని అనశనుడవు : అన్నము తినకుండామాత్రము
ప్రాణములను పోనొట్టుకొనకుము. ఓ కుబేరా! నీవు అగడుడవై తివి. గదలేనివాడ
వై తివి. ఇక చేయగలిగినది అగడుడవై (వైద్యుడవై) శివుని మెడ నలుపును
మాన్యుము. ఓ చక్రీ! నీవు విచక్రడవై తివి. మహిషాసురుడు స్నానము లేనివా డయ్యెను.
యుద్ధములో పారిపోయిన దేవతల నీ విధముగా జయమేలమాడి భవాని సిగ్గుపడునట్లు
చేసెను. అట్టి భవానికి జయమగుగాక.

దేన్యాన్ వాంఛితాని చ్ఛల్మయమహిషోత్పేషరోపానుచంగా...
 నీతః పాతాళకుక్షిమ హృతభువనభయో భద్రకాశ్యా స్స పాదః
 యః పాదక్షిణ్యకాంతౌ పలయితవపుషా వంద్యమానో ముహూర్తాన్
 శ్శేషేణే వేందుకాంతౌ పలచచిత్రమహిషాపురాభోగలక్ష్మిణిః. ౨౨

కపటియైన మహిషాసురని కోసమునో దేవి త్రొక్తుటచేత బ్రాహ్మణులు భయము
 లేని వయ్యెను) దేవిపాదము పాతాళము నంటెను. దేవి పాదమునను ప్రదక్షిణము
 చేయుతలపునో శేషుడు కాలికిచుట్టుకొనెనా యనునట్లుగా, కాలి కడియమంబునను
 నంద్రకాంతచుట్టును ప్రకాశించెను. అట్టి కద్రకాళి గా కొక్కల నిచ్చుగాక.

శూలం తూలం ను గాఢం ప్రహర హర హృషీకేశ కేశోఽపి వక్ర
శ్చక్రేశాఽకారి కిమ్ మే పవరవతి నహి త్వాష్ట్రశతో! ద్యురాష్ట్రమ్
పాశాః కేశాఽబ్జనాశా న్యచల! న లభసే భాతు మి త్యా త్తదర్పమ్
జల్పన్ దేవాన్ దివ్యాణోర్భు రవధి యయా సాఽస్తు శాంత్యై శివా పః.

శివా! హృత్రిశూలము నూర్చితలె నున్నదేమి. గట్టిగా పొడువును. హృషీకేశ!
నీ చక్రగుణో నా వెండ్రుకలు కూడ ఉండగలములు చుట్టకొన్నట్లయ్యెను. ఇంద్రా!
నీ ఆయుధము నీ దిక్కును (తూర్పు) రక్షించుటలేదు. వరుణ! నీ పాగములు తామర
తూండ్లు. అగ్ని! నీవు కాల్చలేవు. ఇట్లు దేవతలను యెత్తి పొడుచుచుండగా, శివ
మహిమనుచుని చంపెను. అట్టి శివ ఓంకర నిరూప నిచ్చుగాక.

శాజ్జీన్ ! బాణం విముంచ భ్రమసి బలి రసా సంయతః కేన బాణో
గోత్రారే ! హన్యుహం తే రిపు మమరరిపు స్వేష గోత్రస్య శత్రుః
దైత్యావ్యాపాద్యతాం ద్రాగజ ఇవ మహిషో హన్యతే మన్మహేఽద్యే
త్యుత్పాప్యోమాపురస్తాదనుదనుజతనుమ్ మృద్వతీ త్రాయతాం వః.

శాజ్జీన్ ! (విష్ణుమూర్తి) నీ బాణమును ప్రయోగించుము. మహిషాసురుడు, బలి
యును కొంటివా : బాణము నేల వెనుకకు లాగియుంచితతి ? గోత్రారి ! (ఇంద్రుడు)
నీ విరోధిని చంపుచున్నాను. వీడు గోత్రములను (కులము) నాశనము చేయువాడు.
దైత్యులారా ! యీనాడు నా పండుగకై, పోతుమేకవలె దున్న సరకబడనున్నది.
త్వరగా నరుకుడు. ఇట్లు ఉమ దేవతలను ముందు పోషనచేసి తరువాత మహిషాసురుని
చంపెను. అట్టి ఉమ మిమ్ము రక్షించుగాక.

స్పర్ధావర్ధితవింద్యభూధరభరవస్థాన్ ద్విహాయస్తమ్
హస్తాదుత్పత్తితాప్రసాదయతువఃకృత్యానికాత్యాయసి
యాంశూలామివదేవదారుఘటిలామ్ స్కంధేనమోహంధధి
ర్వధ్యోద్దేశమశేషశాంధవకులధ్వంసాయకంసోఽనయత్.

వసుదేవుని వంశమును నాశనము చేయుటకు కౌత్యాయునిని వధ్యశిలవద్దకు, దేవదారుచక్కతో చేసినశూలమును భుజముమీదవైచుకొని పోయినట్లు, భుజముమీద వైచుకొని, కంసుడు పోవుచుండెను. హిమవంతుని యంత ఎత్తుగా ఉండవలెనని పెరుగుచున్న వింధ్యపర్వతమె యనునట్లు పెరిగి, యా బరువుతో కంసుని చేతిని అణచి వైచి, కౌత్యాయునిపై కెగిరిపోయెను. అట్టి కౌత్యాయుని మీకృషికి ఫల మొసగునుగాక.

చూర్ణం తోషత్తురామట్టిభృతిషు శమితే శాత్రవే స్తోత్రకృతున్
 క్షాంతేవోషేత్త్య పత్య స్తతభజయుగలస్యాల మాలంబనాయ
 దేహశ్చ గేహబుద్ధిమ్ పృతివిహితవతీ లజ్జయాఽఽలీయ కాళీ
 కృచ్ఛం వోఽనిచ్ఛ యైవాఽపతితఘనతరాశ్లేషసాఘ్యా విహంతు.

‘మహిషాసుకన్దకన్దౌనవైంసే, ఇంద్రాది దేవతలు స్తోత్రములు చేయుచు,
 జ్ఞాన, జేవి విసిగి చాచియున్న పిచ్చు చేరులలోనికి పుకడవైను. (అక్కడకును
 వెలుగుతునుకేరాలని) ఆమెయ్యిల్ల వానికి దైతుడుగదా నుండవలెనని తలపుతోవలె,
 కిచ్చున కవియులలో చుగ్గమై, పిచ్చుగో పట్టిగా కుండుకొనియుండెను. అట్టి కాళి మీ
 క్కనుగులను మోసగోచుగాక.

అస్తాం ముగ్ధేర్ధచందః క్షిప్ సురసరితమ్ యా సపత్నీ భవత్యాః
 కీడా ద్వార్యాభ్యమ్ విముంచాఽపగ మల మ్ము నై కేన మే పాశకేన
 చూలం ప్లాగేవ లగ్నం శిరసి యదబలా యుధ్యసేఽవ్యా ద్విదగ్ధమ్
 సోత్పాస్సాలాపత్తై రితి దనుజ ముమా నిర్దహంతీ దృశా వః.

ఓ ముగ్ధురాలా : అర్ధచంద్ర బాణమును వేయటమాని, నీ సవతి
 యైన గంగను విసరుము. (పాచికల) ఆట రెండు పాశములతో ఆడవలెను. గెండ్లవ
 దానినికూడా వేయుము. నీ త్రికూలము వేయనక్కరలేదు. అడుదానితో యుద్ధము
 చేయవలసినందుకు నా తలలో శూల మిదివరకే యేర్పడెను. చమత్కారముగా మూటా
 డుచు అపహరించుచున్న మహిషాసురుని ఉమ, కంటిచుంటతో కాల్చి చంపెను.
 అట్టి ఉమ మిన్ముర్ర రక్షించుగాక.

పక్షాణాం విక్లవః కిమ్ వహసి బత రుచమ్ స్కంద ! పక్షాం విషణ్ణామ్
 అన్యః పక్షాత్తర స్తే భవ భవ సకల స్త్వమ్ శరీరార్థ లభ్యై
 జిహ్వామ్ హస్యద్య కాళీ మితి సమ మసుభిః కంఠతో నిర్వతా గీర్
 నీర్వాణాకే ర్యయేచ్ఛామృదుపదమృదిత స్యాద్రిజా సాఽవతా ద్యః.

కుమారస్వామి ! ఎందుకు ముఖము లార వాల్చుకొని దిగులపడుచున్నావు.
 నీ కిరత తల్లులు ఆరుగు రున్నారు. శివ ! నీవు పూర్ణ శరీరుడవు కమ్ము. ఇనుగో కాళిని
 యిప్పడే చంపుచున్నాను. పార్శ్వతీదేవి మృదువైన పాదముతో విభాసముగా
 త్రొక్కగానే, మహిషాసురునికి ఆచూటలతో పాటు ప్రాణములు కూడా బయటకు
 వచ్చెను. అట్టి పార్శ్వతి మిమ్ము రక్షించుగాక.

గాహస్వ వ్యోమమార్గమ్ గతమహిషభయై ర్భృథే ! విసృజ్య మశ్లేష్ఠా-
శృంగాభ్యాం విశ్వకర్మస్థుటయసిన నవమ్ శాశ్విణ శ్వాజ్ఞిక మన్యత్
ఐభీత్వజ్జిష్టం రేయమ్ బిభృహి మృదు మిమా మిశ్వరే త్వట్టహాసా
గౌరీ వోఽవ్యాత్ ట్తతారి స్వచరణగరిమగ్రస్త గీర్వాణగర్వా.

ఓ కూర్యడా! ఇక ధైర్యముతో ఆకాశహూర్గ మంతటను తిరుగుము. నీ గుర్ర
ములకు వహిషభయములేదు.

ఓ బ్రహ్మ ! శాశ్విణి, మహిషాసురుని కొమ్ములతో కొత్త ధనుస్సు చేయు
చున్నావా, లేదా?

ఓ శివా! గర్భకై గుచ్చుకొను యేనుగుచర్య మేల ధరించెదవు. ఈ మెత్తని
చర్యమును కట్టుకొనుము. గౌరి ఇట్లు చులకనగా మాట్లాడుచు దేవతల గర్వముడచి,
మహిషాసురుని కాలితో త్రొక్కి-చంపెను. అట్టి గౌరి విమ్ము రక్షించుగాక.

ఓహో! బాణః కృత స్తే త్రిక, విశతితతో బిర్హీ ర్భద్యదేకః
 పృహీదో నూపురస్య త్తతీస్సశీరసః వాదవాత్సైర్నికొఽగాత్
 సంగామే సంనతాంగి వ్యధయాసి మహిషమై నైక మన్యా పిబి బ్హమే
 యే యుధ్యంతేతత్తై నై వేత్త్యుతు పతిపరీక్షాస హృషా శివా మః.

చాపము బాగాలాగి బాణములేదుగా, పొట్టిగొడుగున్న చూడుము వశులు పోయినవి. మహిషాసురుని నెల్లెగావ పావముగో బ్రాహ్మ మున్ను చున్న, 'కాపు' రముయొక్క చప్పడు ప్రప్రదము (మీది) ఇక్కలన బాక్కివేసెన. పరిగ జేహము గల చండి! రక్కసులలో మహిషాసురుని ముక్కనిదేనాగు. పుకవీడికి లోక్కడనో వారిని కూడా చంపితివి. శివు డిట్లు చుంఛాత్తురముగా మోక్షమునగగా విని, చివ సంతోషించెను. అట్టి శివ మిచ్చు చివ్వేసినాన : బ్రాణుక్కు నెమ్మ ప్రహరుడు. అని మున్నగు రాక్షసులు, బాణభరిత బాణువక్కున వచ్చెను. శరే వేగ వల్ల, అనుభవము, వ, కుర్రు, కుర్ర వేదము వచ్చెనుక, బలి విడుచు, ప్రహరులు.

[illegible]

మేరొ మే రాద్రాశ్యంగక్షపపుమి సుఖం నై స సత్ర సదీగఁమే
భర్తారోరి క్తతామయ ల్లద్రపి హిత మభూ నిస్సప్తకో విద్రోగోఽపి
ఏతా నోఽమృష్య తే యస్మహిష కలుమితా స్వప్ననీ మూర్ధ్వి మాన్యా
శంభో ర్భింద్యా ద్దసంతీ పతిమితి శమిపారాతికీప్తీ సుమూ వః.

మేరుపర్వతము కొన్నిలక్షా షోడశకాండమునందు నొక్కచోదాసస్వరూపి నాట
కోపము రాలేశు. పదులవఁ భుజమైన సుగ్రహం మండిపోవుడు; స్వప్నునగునకు; బిక్రతి
తోపము రాలేశు. సుగ్రహము మండిపోవుడు; స్వప్నునగునకు; బిక్రతి

(శివునికి) యిష్టమే. శివుని తలపైనున్న పూజ్యరాలైన గంగను కలువమగునట్లు చేయుట మాత్రము సహించను. ఇట్లు, శివుని యెత్తిపాడుచును, ఉను మహిషాసురుని చంపెను. అట్టి ఉను మీ దుఃఖమును పోగొట్టుగాక.

సద్యస్సాధితసాధ్య ముద్ధృతవతీ శూలం శివా పాతు వః
పాదపాంతవిష క్త వవ మహిషాకారే సురద్యేష్టిణి
దిష్ట్యా దేవ పృషధ్యజో యది భవా నేమాఽపి న స్వామినీ
సంజాతా మహిషధ్యజేతి జయయా కేళౌ కృతేఽరస్మితా.

శూలపుటోటుక చచ్చిపడియున్న మహిషాసురుని దేహమునుండి శూలమును లాగుచు, వానిపై పాదాగ్రమును శివ మోపియుండగా మాచి జను, శివుని చూచి అయ్యో, మీకు యెన్నువాహనమైతే, అస్మ్యగారికి గున్న పోతువాహనము వచ్చి నదని హాస్యమౌచెను. అట్టి శివ మిమ్ము కళి,ంచుగాక.

విద్రాణేంద్రాణి కిమ్ త్వమ్, ద్రవిణదదయితే

పశ్య సంఖ్యామ్ స్వసఖ్యాః
స్వాహే స్వధా స్వభర్త ర్యమృతభుజి ముథా రోహిణీ రోదితీవ
లక్ష్మీ శ్రీవత్సలక్ష్మీ రసి వససి పు రేత్వార్త మాశ్వాసయంత్యామ్
స్వర్గస్రేణామ్ జయారాం జయతి హతరిపో ర్హేపితం హైమవత్యాః॥

ఓ ఇంద్రాణి! ఎంగుకు ఆంకోశపడుట? కుచేరభార్య! చూడు మీ స్నేహితురా లేమిచేయునో? స్వాహా! స్వస్థతచేంగుము: నీభర్త హవ్యము భుజించగలడు: హోహిణీ! నిష్కారణముగా నేడ్చెదవేల? లక్ష్మీ! మరల వెంటనే విష్ణువు గొమ్మున నుండగలవు. ఇట్లు జయ, స్వర్గస్థ్రీల నూరడించుచుండగా ఇంచుక నిగ్గిలిన హైమవతి: మహిషాసురుని చంపెను. అట్టి హైమవతి నిగ్గుకు జయము కలుగునుగాక.

నిర్వాణః కిం త్వమేవో రణశిరసి శిఖన్, శౌజ్ఞధన్వాఽపి విధ్యం
 సత్తే ద్ధైర్యం క్వ యాతమ్ జహి హి జలపతే దీనతాం త్వం నదీనః
 శణ్ణో శత్రుభంగే భయవిభున సునాసీర నాసీరధూర్జిక్
 ధిగ్భాసి క్షేతి జల్పర్తిపు రవధి యయా పార్శ్వతీ పాతు సావహ॥

ఓ అగ్ని! నీవొక్కడవే ఓడిపోతి వసుకుంటివేమో. విష్ణుభుక్షాడా అట్లే
 అయ్యెను. ఓ వరుణ! నీదైర్య మేమైనది. దీనుడవు గావు, నదీనుడవు (నదులకు భర్త)
 ఓ యింద్రా! నీవు విరికివాడివి. నీ నేన నడుచునప్పుడు లేచుచున్న శత్రువు నేమియు
 చేయలేకున్నది. ఛీ, పాండి అని పోటుమాటలు మాట్లాడుచుండగా న్నహిషాసురుని
 పొర్రొత్తి చంపెను. అట్టి పార్శ్వతి మిమ్ము రక్షింపుగాక,

నంది న్నానందదో మే తప మురజమృదు స్సంప్రహారే ప్రహారః
 కిందంతే రోమ్ని రుక్మో వ్రజసి గజముఖ త్వం వశీభూత ఏవ
 నిఘ్న నిఘ్నఘ్న నిఘ్నదానీం ద్యుజన మిహ మహాకాల ఏకోఽస్మి నాస్యః
 కన్యాఽద్రే రైత్య మిత్రమ్ ప్రమథపరిభవే మృదన్నతీ త్రాయతాం వః॥

ఓ నంది! నీదెబ్బలు మద్దెలదెబ్బలవలె సంతోషము కలిగించుచున్నవి. ఓ గణపతి!
 వెండ్రుకపాటి నీదంతము విరిగిపోయినది. ఎందుకు అటుయిటు తిరిగెదవు. నీవు నా
 వశమైతివి. శేనే ముహూర్తాలుడను: దేవతలను సంహరించెదను. మహిషాసురు డిట్లు
 ప్రమథులను తూలనాడుచుండగా పార్వతి వానిని చంపెను. అట్టి పార్వతి మిమ్ము
 రక్షించుగాక.

వజ్రం మజ్జో మరుత్తా న్నరహారి రురస శ్శూల విశ శ్శిరస్తో
దండం తుండా త్కృతాంత స్త్వరితగతి గదా మస్థితోఽర్థాధినాథః
ప్రావక్ యత్పాదపిష్టే ద్విషి మహిషవపు వ్యంగలగ్నాని భూయోఽ-
ప్ర్యాయూం పీనాఽయుధాని ద్యువసతయ ఇతి స్తా దుమా సా

శ్రియే వః॥

మహిషాసురుని ఉను చంపితరవాలత, ప్రాణములను రక్షించుకొన్నట్లు దేవతలు, వాని దేహములలో తగుచుకొనియున్న ఆయుధములను రక్షించుకొనిరి. ఎముకలలోని దశమునుండిఁ ఇంద్రుడు వజ్రాయుధమును, గొమ్మునుండి చక్రి చక్రమును, తలనుంచి శూలమును శివుడు నోటిలోనుండి యముడు దండమునున్న, ఎముకలలోనుంచి కుచేరుడు గదను, తీసికొనిరి. అట్టి ఉను విశు శుభముల నిచ్చుగాక!

దృష్టా పాసక్తదృష్టిః ప్రథమ మివ తథా సంముఖేనాఽఽభిముఖ్యే
స్మైరాహాసప్రగల్భే వియవచసి కృతశోత్రపేయాధిలోక్తిః
ఉద్యుక్తా నర్మకర్మణ్యవతు పశుపతౌః పూర్వవ త్పార్వతీ వః
కుర్వాణా నర్మ మివాష ద్వినిహితచరణాలక్త కేవ యతారిః॥

ఒకరికొకరు యెదుట పడినప్పుడు పశుపతియైన శివునిమీద కటాక్ష దృష్టి,
పశుపతియైన మహిషునిమీద త్రోధదృష్టి; శివుడు పరిహాసమాడినప్పుడు నవ్వు, మహిషు
డాడినప్పుడు మండిపడుట, శివునితో విలాసముగా విహరించుట, మహిషునితో
ఁబుద్ధముచేయుట, శివునియెడ అవేక్ష, మహిషునియెడ నిరక్ష్యము: ఇట్లుండి పార్వతి
మహిషాషుని చంపి, అత్తుకళానాసికలు నెత్తుటతో యుగ్రవైన పాదము కలదయ్యెను.
అట్టి పార్వతి మిమ్ము రక్షించుగాక.

దైత్యోద్వోర్ధర్షశాలీ నహి మహిషవపుః కల్పనీయాభ్యుపాయో
వాయో వారీశ విష్ణో వృషగమన వృషక్ కిం విషాదో వృధైవ
బద్ధిత బ్రధ్నమిత్రాః కవచ మచకితా శ్చిత్రభానో దహరీన్
ఏవమ్ దేవాన్ జయోక్తే జయతి హరరిపో ర్హేషితం హైమవత్యాః.

పశ్చాత్కమశాలియైన మహిషాసురునియెడ నామాన్యపు ఉపాయములు పనికి
రావు. ఓ వాయు, వరుణ, విష్ణు, శివ, ఇంద్ర! ఎందుకు నిరుత్సాహులై యున్నారు?
పిరికిపందలవలె నుండక, కూర్మనితోగూడా మారందరు కవచములను ధరింపుడు.
అగ్ని! చిత్రచిత్రమైన మంటలతో శత్రువులను దహించుము. ఇట్లు జయ పలుకు
చుండగా హైమవతి సిగ్గుచెందినదై, మహిషాసురుని చంపెను. అట్టి హైమవతిసిగ్గుకు
జయము కలుగుగాక.

ఆవ్యోమవ్యాపీసీమాం వన మతి గహనం గ్రాహమానో భుజానాం
అర్చి రోక్షేణ మూర్ఛా దవదహనరుచాం లోఛనానాం త్రయస్య
యస్యా నిర్మజమజ్జచ్ఛరణభరవతో గాం విభిద్య ప్రవిష్టః
పాతాళం పంకపాతోన్ముఖి ఇవ మహిష స్తా దుమా సా శ్రియే వః॥

ఉమయొక్క భాహువులు, ఆకసమంటు చెట్లుగల అరణ్యమువలె నుండెను.
మహిషాసురుడు ప్రవేశించగా, మాడు నేత్రములనుండి పుట్టిన మంటలు అరణ్యము
నకు మంట పెట్టెను. మహిషుడు మూర్ఛిలెను. అంతట దేవి పాదముతో త్రొక్కగా
నిద్రవేడి భరించలేక నీళ్ళలో దుమికినట్లు, నేల పగులకొట్టుకొని పాతాళ పుటను
లోనికి పోయెను. అట్టి ఉమ విూకు నిరులనిచున్నాక.

నీతే నిర్వాజదీర్ఘ మఘవతి మఘవద్వజ్రలజ్జానిదానే
 నిద్రాం ద్రాగేవ దేవద్విషే ముషితరుష స్సంస్కరంత్యా స్సృభావమ్
 దేవ్యా దృగ్భ్య స్తీసృభ్య స్త్రయ ఇవ గళితా రాశయోర క్తతాయా
 స్తాయంతామ్ వ సి శూలక్షతకుహరభువో లోహితాంతాంభస్సుద్రః.

ఇంద్రుని చక్రాయుధమునుకూడా సిగ్గుపరచిన మహిషాసురుని కీర్తనిద్ర పోవు
 నట్లు చేసినవెంటనే, దేవికి శోపముచల్లారి ప్రసన్నయయ్యెను. శూలపు పోటులు
 తగిలి మాడుగా ప్రవహించుచున్న నెత్తుటియేరులు, దేవి మాడుకండ్లనుండి ప్రసరించు
 చున్న యెర్రని శోపమూ యన్నటుండెను. ఆ రక్తసముద్రము మిమ్ము రక్షించు
 గాక;

కాళీ కల్పాంతకాలాకుల మివ సకలం లోక మాలోక్య పూర్వం
పశ్చాచ్ఛిచ్ఛే విషణ్ణే విదితదిసుతా లోహితా మత్సరేణ
పాదోత్పిష్టే పరాసౌ నిపతతి మహిషే ప్రాకస్యభాషేన శారీ
శారీ వః పాతు పత్యుః ప్రతినయన మివాఽఽవిష్కృతాన్యోన్యరూపా॥

దేవి, కల్పాంతసమయమునందు లోకముయొక్క వ్యాకులస్థితిని చూచి నల్లగను,
(కాళి) తన పాదములను మహిషాసురుడు కొమ్ములతో పొడవ చూచినప్పుడు కోప
ముతో (లోహిత) యెర్రగను, చచ్చిపడియున్న మహిషాసురునిచూచి, పూర్వమువలె
(శారీ) తెల్లగను, ఉండెను. శివుని త్రినేత్రములు, దేవియొక్క మాడు రూపములుగా
ఘోరినవా యనునట్లు శారీ యుండెను. అట్టి శారీ మిమ్ము రక్షించుగాక.

గమ్యం నాగ్నేర్న చేందోస్సపది దినకృతామ్ ద్వాదశానామసహస్యమ్
 శక్రస్యాష్టామ్ సహస్రం సహ సురసదసా సాదయంతం ప్రసహ్య
 ఉత్పాతోగ్రాంధకారాగమ మివ మహిషం నిఘ్నతీ శర్మ దిశ్యా
 దేవీ వో వామపాదాంబురుహనఖిమయైః పంచభి శ్చంద్రమోభిః॥

మహిషాసురుడు అగ్నిచేతగాని, చంద్రునిచేతగాని, ద్వాదశాదిత్యులచేతగాని
 జయించుటకు వీలులేకుండెను. వాడు దేవతాసమాహులను, ఇంద్రుని వేయికండ్లను
 నాశనముచేసెను. క్రమ్యుతోనివచ్చుచున్న ఘోరాంధకారమో యనునట్లుండిన
 మహిషాసురుని, ఆయుగురు చంద్రులనగిన యెడమకాలి అయిదు గోళ్ళచేత
 చంపెను. అట్టిదేవి విాకు సుఖముచిచ్చుగాక.

దత్త్వా స్థూలాలాంత్రమాలావళివిధుసహస ధస్మరప్రేతకాంతమ్
 కాత్యాయన్యాఽఽత్మనైవ త్రిదశరిపు మహాబైత్యదేహోపహారం
 విశ్రాంత్యై పాతు యుష్కాక్షణ ముపరి ధృతమ్ కేసరిస్కంధభి త్తే
 ర్భిభ్రత్తతేక్రసరాళీ మళిముఖరణనూన్నపురం పాదపద్మమ్॥

కాత్యాయని మహిషాసురుని చంపి వాని కశేబరమును అడవిశాచములకు ఉప
 హారముగా నిచ్చెను. తినుటకేదియు లేక బక్క ప్రేవులుమాత్రము మిగిలియుండుట
 చూచి, అవి వికటాట్టహాసము చేసెను. తుమ్మెదప్రమోత మ్రోయుచున్న నూపురము
 గల పాదమును, దేవి త్షణము శ్రాంతిగొరకు, గండవలెనున్న సింహపు వీపున
 నుంచెను. సింహము జూలు, కాలికి కుచ్చు పెట్టినట్లుండెను. అట్టి కాత్యాయని పాద
 పద్మము మిమ్ము రక్షించుగాక.

కోపే నేనాదుణత్వమ్ దధ దధికతరాలక్ష్యలాఘోరసశ్రీః
 శ్రిష్టచ్ఛృంగగ్రకోణకృణితమణితులాఙ్గోటిహుంకారగర్భః
 ప్రత్యాసన్నాత్మమృత్యుప్రతిభయ మసురై రీక్షితో హం త్వరీ న్యః
 పాదో దేవ్యాః కృతాంతోఽపర ఇవ మహిష స్తోపరిష్టా నిష్పిష్టః॥

దేవియొక్క పాదము కోపముతో యెర్రగా నున్నట్లుండి, లత్తుక యెరువుతో
 మరింత యెర్రగా కనుపించెను. మహిషుని కొమ్ముతగిలి నూపురము, కోణముతో
 వాయింబినట్లు శబ్దము చేసెను. దానిసేమాచి రాక్షసులు మృత్యువాసన్నమగుచున్నదని
 భయపడిరి. ఆ కాలిని మహిషాసురునిమీద నుంచగా, రెండవ యమునివలెనుండెను.
 (యమునివాహనము గున్నగనుక) అట్టి దేవిపాదము మీ శత్రువులను సంహరించుగాక.

అహంతుం నీయమానా భరవిధురభుజప్రసంసమానోభయాంసమ్
కంసే నై నాంసి సా వో హరతు హరియశోరక్షణాయ క్షమాపి
ప్రాక్ ప్రాణా నస్య నాఽఽస్య ద్దగన ముదపత ద్దోచరం యా శిలాయాః
సంప్రాప్యాఽఽగామి వింధ్యాచలశిఖరశిలావాసయోగోద్య తేవ॥

బురువుచేత వంగిన భుజములపై కంసుడు, చంపుటకు మోసుకొనిపోవుచుండగా
క్షమ, విష్ణుమూర్తి పరాక్రమమును కాపాడదగిన దయ్యును, కంసుని చంపక
విడిచెను. కంసుడు రాలిమీద కొట్టగానే అకసమున కెగిరెను. ఆ యెగురుట,
కాబోవు పుట్టిలెన వింధ్యపర్వత శిఖరమును స్మరించుచున్నదా యన్నట్లుండెను.
అట్టి క్షమ మీ పాపములను పోగొట్టుగాక.

సామూ నామ్నాయయోనేర్పతి మకృత హరే రాషి చక్రేణ
భేదాత్

సేంద్ర స్వైరారావణ స్యాప్యపరి కలుషితః కేవలమ్ దానవృష్ట్యా
దాంతో దండేన మృత్యోర్నచ విఫలయతోక్తాభ్యుపాయోహతోఽరి
ర్యే నోపాయ స్సపాద స్సుఖయతు భవతః పంచమ శృండికాయాః.

మహిషాసురుడు సామోపాయమునకు లోబడడు. (వేదములకు మూలమైన
బ్రహ్మదేవుని సామవేదమును లక్ష్యము నేయడు) భేదబుద్ధిగలవా డగుటచే, భేదించు
శక్తిగల విష్ణుచక్రమును లక్ష్యము చేయడు, యముని దండమునకు లొంగడు. మద
జలము కారినంతవిరివిగా విరావతము దాశముల నిచ్చిప్పటికి లెక్క చేయడు. ఇటు
సామ దాన భేద దండోపాయములు వృధయయ్యెను. కాని అయిదవ ఉపాయమైన
చుండిక పాదమునో చంపబడెను. అట్టి చుండిక మీకు శుభములనిచ్చుగాక,

భర్తా కర్తా త్రిలోక్యా సి పురవధకృతీ పశ్యతి త్ర్యక్ష ఏషా [యేతి
 క్వ నీ క్వాఽఽయోధనేచ్ఛా సతు సదృశ మిదమ్ ప్రస్తుతం కిం మ
 మత్యా సవ్యాజసవ్యేతరచరణచలాంగుష్ఠకోణాభిమృష్టమ్
 సద్యో యా లజ్జ తేవాసురపతి మవధి త్పార్వతీ పాతు సా పః॥

నాధర్మయైన శివుడు, ముగ్ధోక్తములను సృజించగలవాడును, త్రిపురములను
 జహించినవాడును, నన్ను చూచుచున్నాడు. త్రివైస నాకు యుద్ధముమీద అభిలాష
 యెందుకు? ఈపనిని చేయబూనుట బాగుండలేదు. అని యిట్లు పార్వతి సిగ్గుపడుచు
 (నేల వ్రాయుచుండగా) కదలుచున్న, వాడియైన యెడమకొలి బొటనపేలు
 మృహిషాసురునికి తగిలి వాడు చచ్చెను. అట్టి పార్వతి మిమ్ము రక్షించుగాక.

వృద్ధోత్తోనక్షమస్తే భవతు భవ భవద్వాహ ఏహోఽధునేతి
 యీప్తః పాదేన దేవం ప్రతి ఝటితి యయా కేళికాంతం విహస్య
 దంతజ్యోత్స్నావితాస్తే రతసుభి రతసు ర్మృకప్రతార్థేందుభాభిః
 గౌరో గౌరేవ జాతః క్షణ మివ మహిష స్సౌఽవతా దంబికా వః॥

ఓ శివా, నీ వాహనమైన యెద్దు ముసల్పై నది. ఇదిగో డీనిని తీసికొనుము. అని
 అంబిక నవ్వుచు కాలిఘో మహిషాసురుని శివునివద్దకు తన్నెను. అరచంగ్రుని కాంతిని
 క్రింగుచేయు తనదంతకాంతిఘోక్షణమునేపు గౌరమై (తెల్లపై న) గౌరవ యెద్దువలెనే
 అయ్యెను. అట్టి అంబిక మిమ్ము రక్షించుగాక.

ప్రాకామం దహతా కృతః పరిభవో యేన త్రిసంధ్యానతైః
 సేర్వా వోఽవతు చండికా చరణయో స్స్వం పాతయంతీ పతిమ్
 కుర్వత్యాభ్యధికం కృతే ప్రతికృతం ముక్తేన మాతౌ ముహూ
 రాబ్జేషై ణాఽఽహితకజ్జలేన లిఖితం స్వం నామ చంద్రదేయయా॥

పూర్వము మన్మథుని కాల్చి చంపినందుకు కోపమువచ్చి, త్రిసంధ్యలు
 కాళ్ళపై బడునట్లుగా శివునిచేత చండిక కాళ్ళకు మ్రొక్కించుకొని కోపమును తీర్చు
 కొనెను. ఇంతటి అధికమైనశిక్ష విధించినది చాలక, ఏడుపుమిషతో, కంట కాటుకతో
 కలసిన కన్నీళ్ళతో (నీరా) చంద్రునిమీద తన వేరును వ్రాసుకొనెను. అట్టి చండిక
 మిమ్ము రక్షించుగాక.

తుంగాం శృంగాగ్రభూమిమ్ శ్రితవతి మరుతాం ప్రేతకాయే నికాయే
కుంజౌత్సక్యా ద్విశత్సు శ్రుతికుహరపుటం ద్రా క్క-కుప్ కుంజరేషు
స్మిత్వా వ స్సంమౌతాసో ర్దశనరుచిక్పతాకాండకైలాసభాసః
పాయా త్ప్రపాధిరూఢే స్మరముషి మహిష స్యోచ్చహః నేవ దేవీ॥

చచ్చిపడియున్న మహిషాసురుడు, తన దంతకౌంతివల్ల, కైలాసమువలె తెల్లగా
నుండెను. అదిచూచి భ్రమపడి, ఉన్నతప్రదేశమని దేవతలు, విరిగిన కొమ్ముకొనకు
పోయిరి. దిగ్గజములు, నీడకొరకు వాని చెవిరంధ్రములో దూరెను. ఇహిమాచి చండి
మునిముసినవృత్త నవ్వెను. కాని, శివుడుకూడా కైలాస మనుకొని మూపునెక్కగానే
దేవి విరగబడి నవ్వెను. అట్టి దేవి మిమ్ము రక్షించుగాక.

కృత్యా పాతాళపంకే క్షయరయమిళితైర్కారవేచ్ఛావగాహమ్
 దాహా నేషైత్రత్రయాగేషైర్విలయవవిగళఛ్చంగశునోన్మోతమాంగః
 క్రీడాక్రోడాభిశంకం విదధ దపిహితవ్యోమసీమా మహిమాన్న
 వీక్ష్యక్షణోన్మయాఽరిస్తృణమివ మహిష స్సౌఽవతా దంబికావః॥

చండియొక్క- మాడు నేత్రములనుండి పుట్టిన అగ్ని చేత కరిగిపోయిన కొమ్ములు
 గల మహిషాసురుడు ప్రళయకాలపు పాతాళపు టడుసులోనికి దుమికెను. అదివరా
 హుమా యను శంక కలిగించినట్లుండెను. వాని దేహము ఆకాశము నిండియున్నప్పటికి
 మహిషాసురుని, దేవి గడ్డిపోచవలె అణగదొక్కెను. అట్టి అంభిక మిమ్ము
 రక్షించుగాక.

శూలే శైలావికంపం న నిమిషిత మిషా పట్టిశే సాట్రహాసమ్
 ప్రాసే సోత్పాస మన్యాకుల మపి కులిశే జాతశంకం న శంకౌ
 చక్రేవక్రం కృపాణే న కృపణ మసురారాతిభిః పాత్యమానే
 దైత్యం పాదేన దేవీ మహిషితవపుషమ్ పింషతీ వః పునాతు॥

దేవతలు మహిషాసురునిమీద ప్రయోగించిన త్రిశూలమునకు కొండవలె కదలకుండెను. బాణములకు కనురెప్ప అయినా లేవలేదు. శూలపు పోటునకు బిగ్గరగా నవ్వెను. ఈటె నవహసించెను. వజ్రాయుధమునకు నొప్పి కెండలేదు. శంకు(మేకు)నకు భయపడలేదు. చక్రమునకు వంగలేదు. కత్తికి భయపడలేదు. అట్టి మహిషాసురుని దేవి కౌల్కిండ నలిపివేసెను. అదేవి చిమ్ములను పవిత్రముగా చేయుగాక.

చక్రే చక్రస్య నాచక్ర్యో నచ ఖిలు పరశో ర్షతీరప్రస్య నాచే
 ర్యద్వక్రం కైతవావిష్కృతమహితనౌ విద్విష త్యాజిభాజి
 ప్రోతా త్ప్రాప్తేన మూర్ధ్న స్సఘృణ మభిముఖాయాతయా కాలరాత్ర్యః
 కల్యాణా న్యాచనాబ్జం సృజతు తదస్పృజో ధారయా వక్రితం వః॥

మహిషాసురుడువైచిన చక్రమునకుగాని, గొడ్డలికిగాని, బాణమునకుగాని,
 కత్తికిగాని, కేవి ముఖకమలమునకు యెక్కిమార్పు కలగలేదు. ఆమెప్రయోగించిన
 యీటె తలలలో గుచ్చుకుని రక్తధారలు ప్రవహించగా చూచి దయను కనబరచెను.
 అట్టి కాళరాత్రి (చండి) యొక్క ముఖపద్మము మీకు శుభములనిచ్చుగాక.

హస్తాదుత్పత్య యాంత్యా గగన మగణితా ధైర్యపీర్యావలేపమ్
 వైలక్ష్యేణేవ పాండుద్యుతి మదితిసుతారాతి మాపాదయంత్యాః
 దర్పా నల్పాట్టహాసద్విగ్రహణితరసితా స్పృహలోకీజనన్యా
 స్పర్జన్యా జన్యదూత్యో నఖరుచితతయ స్పర్జయంత్యా జయంతి॥

కంసుని పరాక్రమము లెక్కచేయక వాని చేతిలోనుంచి మాయాశక్తి ఆకస్మాత్తున కగరెను. కంసుడు సిగ్గుచేతనలె తెల్లపోయెను. ఏడు లోకములకు తల్లియైన దేవి తన మాపుడు ప్రేక్షతో కంసుని ధైర్యంనుచుండెను. ఆ ప్రేతి నఖకాంతిపుంజము గరుడపు నక్షయైక్య కాంతిచేత యిసుమడించెను. ఆ కాంతిపుంజములకు జయము కలుగుగాక.

ప్రా లేయాచలపల్నలై కబిసినీ సాఁఁర్యఁస్తు ప శ్శేయసే
యస్యః పాదసరోజనీమ్ని మహిషక్షోభా త్తణంవిద్రుతాః
నిష్పిష్టే పతితాః ప్రీన్విషపరిపౌ గీత్యత్సవోల్లాసినో
లోకాః స్పృష్ట సపక్షపాతమరుతో భాంతిస్మ భృంగా ఇవ॥

దేవి పాదముయొక్క అంచున యేడులొకములు, కమలముచుట్టును మూగిన
తుమ్మెదలవలె నుండెను. మహిషాసురుడు కలిగించు ట్తోభచేత, తుమ్మెదలు చెదరినట్లే
సప్తలొకములు చెదరెను. మహిషాసురుడు దేవి కాలికింద నలిగి చావగానే ఏడు
లొకములు తిరిగి తుమ్మెదలవలె మూగుకొనెను. నృత్యగీతములతో సంతోషమున ఆ
యేడులొకములు రెక్కల చప్పుడుతో హుంకారము చేయుచున్న తుమ్మెదలవలె
నుండెను. మంచుకొండ య నెడు కొలనులలో పుట్టిన ఏకైక కమలమునే చండి మీఠ
శ్శుభములనిచ్చుగాక.

అప్రాచ్యేషు రుదానితాని రశనే రారా త్కుత శ్శం కుత
 శ్చక్రపుష్కరిమకృత్పరోక్షపరశు శ్శూలేన శ్శూన్యో యయా
 మృత్యు రైత్యపతేః కృత స్సుసదృశః పాదాంగుళీపర్వతః
 పార్శ్వత్యా ప్రతిపాల్యతామే త్రిభువనమ్ నిశ్శల్య కల్యం తయా!

మహిషాసురుడు బాణముచేతగాని, కత్తిచేతగాని, వజ్రాయుధముచేతగాని, చక్రముచేతగాని, గొడ్డలిచేతగాని, త్రిశూలముచేతగాని సంహరింపబడక పోయినను, వాటితో తుల్యమైన దేవియొక్క బొటనవేలి కణుపుతో చంపబడెను. వాని చావుచేత మూడులోకములు సుఖము చెంచెను. చండిచేత మూడులోకములు రక్షించబడుగాక.

నష్టా నష్టా గజేంద్రా నవతు న వసవః కిం దిశో ద్రా గ్భూహితాః
 శాశ్వతా స్సంగ్రామయుక్త్యా లఘు రసి గమిత స్సాధ తార్కణ తైక్షణ్యమ్
 ఉత్తాతా నేత్రపంక్తి ర్న తవ సమరతః పశ్య నశ్యా ద్భలం స్వమ్
 స్వరాధేత్యా త్తదర్పమ్ వ్యసు మసుర మమాకుర్వతీ త్రాయతాం వః॥

ఓ వసువులారా! అష్టదిగ్గజములను రక్షించనక్కరలేకు, అవి పారిపోయెను.
 దిక్కులు కూన్చుమై ఆక్రమించబడెను. యుద్ధమునకు త్వరగా సిద్ధమగు ఓ విష్ణు! నీవు
 వేగముగా నెగిరి పారిపోవుటకు గరుడు డుండనే యున్నాడు. ఇంద్రా, నీ వేయికండ్లు
 చిలులు పడలేదుగదా, నీ సైన్యములు పలాయన మగుచుండగా చూడవేమి? ఈవిధ
 ముగా గర్వించి మాట్లాడుచుండగా ఉమ వాని ప్రాణములను తీసెను. అట్టి ఉమ
 మిమ్ము రక్షించుగాక.

శృత్వా శత్రుం దుహిత్రా నిహత మతిజడోఽన్యగతోఽహగతోఽహగ్నయ హర్షా
దాశ్లిష్య నైర్భలకల్పం మహిష మవనిభృద్భాంధవో వింధ్యబుధౌ
యస్యా శ్వేత్వీకృతేఽస్మిన్ స్మితదశనరుచా తుల్యరూపో హిమాద్రిః
ద్రా గ్గాఘ్నియా నివాఽఽసీ దవతమసనిరాసాయ సాస్తా దుమా వః॥

హిమవంతుడు కదలలేనివా డైనప్పటికి, కూతురు మహిషాసురుని సంహరించిన
వార్తను విని, వేగముతో వచ్చెను. ఆయన బంధువులందరు కొండలేగనుక, కొండవలె
పడియున్న మహిషాసురుని, వింధ్యయని కౌగలించెను. అదిచూచి పార్వతి నవ్వుగా
ఆమె నవ్వుచెయ్యక క్కాంతి మహిషాసురునిపై ఎడి తెల్లనై యుండగా, హిమవంతుడు
పెరిగెనా యన్నట్లు కనబడెను. అట్టి ఉమ మీ యజ్ఞానమును పోగొట్టుగాక.

క్షిప్తోఽయం మందరాద్రాదిః పునరపి భవతా వేష్ట్యతాం వాసుకేఽశ్ధా
ప్రీయస్వాననేన కిం తే బిసతనుతనుభి ర్భక్ష్యతై సార్థ్య నాగైః
అష్టాభి ర్దిగ్గజేంద్రైః స్పహా న హరికరీ కర్షవీమాం హతే వో
ప్రహేమత్యా హేమవత్యా స్త్రిదశరిపుపతే పాం త్రితి వ్యాహృతాని॥

మందరగిరి సముద్రములలో తిరిగి పడుచున్నది. వాసుకి! నీవు తిరిగి చుట్టుకొనుము.
ఓ గరుడుడా! తామరతూండ్లవలె సన్నని పాముల నేల తినెదవు. వీనిని తినుము.
అష్టదిగ్గజములతోగూడా ఇంద్రుని యేనుగు, యీ ఓనుగును లాగలేవున్నది. మహి-
షాసుర సంహారమైన తరువాత, కొంచుపు సిగ్గుతో యిట్లు మాట్లాడు హేమవతి
మిమ్ము రక్షించుగాక.

ఏమాప్లోషాపురాణామ్ త్రయమసుహృదురఃపాటనోఽయంస్యసింహా
హంతా త్వాష్ట్రమ్ ద్యురాష్ట్రాధిప ఇతి వివిధా న్యుత్సవేచ్ఛా
హృతానామ్
విద్రాణానామ్ విమర్దే దితితనయమయే నాకలోకేశ్వరాణామ్
అశ్రద్ధేయాని కర్మణ్యవతు విదధతీ పార్శ్వతీ వో హతారిః

ఈయనేనా త్రిపురములను దహించినది. ఈయనేనా సృసింహమై విరోధి
గొమ్ము చీల్చినది. త్వాష్ట్రాని చంపినది యీ యింద్రుడేనా, అని పారిపోవుచున్న
దేవతలను, మహిషాసురు సంహరించినందుకు చేయుచున్న ఉత్సవమునకు, అద్భుత
కృత్యములు చేసిన పార్శ్వతి పిలిచెను. అట్టి పార్శ్వతి మిమ్ము రక్షించుచుగాక.

శత్రౌ శాత్రత్రిశూలక్షతపపుషి రుషా ప్రేషితే ప్రేతకౌష్ఠామ్
కాభీ కీలాలకుల్యాత్రయ మధికరయం వీక్ష్య విశ్వాసిత ద్యౌః
త్రిసోతా స్త్ర్యంబ కేయమ్ వహతి తవ భృశమ్ పశ్య రక్తావిశేషాన్
నో మోర్ధ్నా ధార్యతే కిం హసితపతి రితి ప్రీతయే కల్పతాం వః॥

మహిషాసురుడు త్రిశూలముచే టాడవబడి హతుడయ్యెను. వాని రక్తము
మూడు ప్రవాహములుగా పారుచుండగా చండి శివునిచూచి, మూడు పాయలుగా
ప్రవహించు గంగ ఎర్రపై పారుచున్నది, మీరేల దీనిని చూళిపై భరింపరు? అని
యనెను. అట్టి కాళి మూకు స్త్రీతిని గలిగించుగాక,

శృంగే ప శ్లోర్ధ్వద్వప్యైర్ధికతర మతను స్స స్మపుష్పాయుధోఽస్మి
వ్యాళాసంగేఽపి నిత్యం స భవతి భవతో భీర్న యజ్ఞోఽస్మి యేన
త్వం ముంచోఽచ్చైః పినాకిః పునరపి విశిఖిమ్ దానవానాం పురోఽహమ్
పాయా తోత్సప్తాస మేవం హసితహర ముమా మృద్వతీ దానవం వః॥

నీ పై కన్నును బాగా తెరచి నా కొమ్ములను చూడుము. నేను బలహీనుడను
కాను. శరీరము లేనివాడనుకొను, పువ్వులు ఆయుధములుగా కలవాడనుకొను.
నీ బాణములకు భయపడను. నేను యజ్ఞమునుగాను, నీ పాములకు భయపడను.
మంత్రముల నెరిగినవాడనుకొనున, నో పినాకీ! నీబాణమును ఆకస్మువైపు వేయుము.
నేనే త్రిపురుడను. రాక్షసులకు ముంగుంపువాడను. అని శివుని పరిహాసించు మహిషా
సురుని ఉమ ప్రోక్తి చుంపెను. అట్టి ఉమ మిమ్ము రక్షించుగాక.

సందీశోత్తార్పమౌనాపస్తతి సమసమన్వాకిలోకం నువత్వా
సప్తర్హస్యేన హస్తం తదనుగతగతేష్వణ్మస్యావలంబ్య
జామాతు ర్భ్రాతృమధ్యోపగమపరిహృతే దర్శనే శర్మదిశ్యా
న్నేదీయ శ్చుంబ్యమానా మహిషవధమహేమేనయా

మూర్ధ్ధ్యమా వః॥

మహిషాసుర వధోత్పము జరుగుచుండెను. సందీశ్వరుడు దేవిని స్తోత్రము చేయుటకుకచ్చిన దేవతలకు ప్రోవ చూపుచుండెను. మనుమడైన కుమారస్వామి చేయి పట్టుకొని ముందు నడువగా, మేనక ఆ దేవతలకు సమస్కరించుచు వచ్చెను. అత్తగారు వచ్చుచున్నారని శివుడు ప్రక్కగా తిరిగియుండెను. అంతట మేనక, కూతురైన ఉమ శిరమును మూర్కొనెను. అట్టి ఉమ మీకు శుభముల నిచ్చుగాక.

భక్త్యా భృగ్వత్రిమశ్చైర్మునిభి రభినుతా బిభ్రతీ నైవ గర్వం
 శర్వాణీ శర్మణే వః ప్రశమిత సకలోపప్లవా సా సదాస్త
 యా పార్వి డ్భణశత్రు ర్విగళితకులిశ ప్రాశపాశ త్రిశూలమ్
 గాకౌక్తోలోక మేవ స్వమపి భుజవనం సంయుగేవ స్వమంస్త॥

విపత్తులను పారదోలు శర్వాణి, భృగు, ఆత్రి మొదలైన మహర్షులచేత నులింప
 బడిన్ని గర్వమును పొందలేదు. మహిషాసురుని కాల్చి మడమక్రింద నలిపి చంపిన
 తరువాత తన చేతులు, దేవతల చేతులకూడా వర్జితులని తలచెను. కులిశము,
 ప్రాసము, పాశము, త్రిశూలము దేవి చేతులనుండి క్రిందపడినట్లే, దేవతల చేతుల
 నుంచికూడా ఆస్త్రపక్షాగ్రముక అట్లు తలచెను. అట్టి శర్వాణి విాకు క్షేమము
 కలుగజేయుగాక.

చక్రం శౌరేః ప్రతీపం ప్రతిహత మగమ త్ప్రాగ్మధామాంతు పశ్యాన్
దాప చ్ఛాపం బలారే ర్న పర మగుణతాం పూస్త్రయప్లోష్ణిణోఽపి
శక్త్యాఽలం మామ్ విజేతుం న జగదపి శిశౌ పణ్డుభే కా కథేతి
న్యక్కుర్వ న్నాక్షిలోకం రిపు రవధి యయా సాఽవతా త్పార్వతీ వః॥

మొదట శౌరి చక్రము వెనుకకు తిరిగిపోయెను. తరువాత దేవతలపైన్యము పారిపోయెను. ఇంద్రుని ధనుస్సేగాక త్రిపురహరుడైన శివుని ధనుస్సుకూడా (గుణము) త్రాడులేనిదాయెను. ప్రపంచము నన్ను జయించలేకపోయెను: ఈ యారుముఖములు గల కుమారుడా నన్ను బలెఱుఁచో చంపువాడు? ఇట్లు దేవతల నపహసించుచున్న మహిషాసురుని పార్వతి చంపెను. అట్టి పార్వతి మిమ్ము రక్షించుగాక.

విద్రాణే రుద్రవృందే సవితరి తరళే వజ్రిణి ధ్వస్తవజ్రే
 జాతాశంకే శశాంకే విరమతి మరుతి త్యక్తనైరే కుభేరే
 వైకుంఠే కుంతితాస్త్రే మహిష మతిరుషమ్ పారుషోపఘ్ననిఘ్నం
 నిర్విఘ్నం నిఘ్నతీ వ శృమయతు దురితం భూరిభావా భవానీ॥

రుద్రులు పారిపోయిరి. సూర్యుడు భయముతో వణకజొచ్చెను. ఇంద్రుడు
 వజ్రాయుధమును పాశవైచెను. చంద్రుడు భయపడెను. వాయువు ఆగిపోయెను. కుబే
 రుడు ధైర్యమును కోలుపోయెను. విష్ణువుయొక్క ఆయుధము మొక్కవోయెను.
 అప్పుడు భవాని, ఆమిత కోపముతో నున్నటువంటిన్ని, తన పరాక్రమముగూడనే
 యాధాపడినటువంటిన్ని మహిషాసురుని సులభముగా చంపెను. అట్టి భవాని గూ
 పాపములను పోగొట్టుగాక,

భూపాం భూయ స్తవౌద్యద్విగుణతర మహం దాతు మేనైవలగోషి
భగేషై రైత్యేన దర్పా సృహిషితవపుషా కిం విషణ్ణే విషణ్ణః
ఇత్యుక్త్యా పాతు మాతు ర్మహిషవధమహే కుంజరేంద్రదాననస్య
స్యస్య నాష్యే గుహా వ స్మితసితరుచినీ ద్యేషిన్ ద్యే విహణే॥

గణపతీ ! మహిషాసురుడు నీ దంతమును మిగులకొట్టెనని యెంగుకు విచారించు
చున్నావు. నీకు నేను రెండింతలు ఆలంకారయోగ్యమైనదాని నియ్యగలను. అని
మహిషాసుర వధోత్సవమునందు పారవీర్యదేవి చిరునవ్వు తెలుపుచేత తెల్లనైన మహిషా
సురుని రెండుకొమ్మలను, గుహుడు (కుమారస్వామి) గణేశునివూడ వైచెను. అట్టి
గుహుడు మిమ్ము రక్షించుగాక.

విశ్రామ్యంతి శ్రమార్తా ఇవ తపసభృత స్సప్తయ స్సప్తయస్క్రిష్ణో
 సుప్తా స్సప్తాపి లోకా స్థితిముషి మహిషే యామినీధామిషి యత్ర
 ధారాణాం చౌధిరీణా మరుణిమని సభస్సాంధ్రసంధ్యాం దధాన
 స్తస్య ధ్వంసా త్పుతాద్రే రపరదినపతిః పాతు వః పాదపాతైః॥

గొప్ప చీకటి క్రమి క్రమి వస్తువులుగింపరము కాకుండెను. నూర్పుని యేడుగురములు
 అలసిపోయి నీదతీర్పుకొనుచున్నవా యన్నట్లున్నవి. ఏడులోకములు నిద్రపోయెను.
 అంతట నూర్పుడు ఉదయించుపోవుచు రక్తధారలవలె యెర్రని కాంతిని ప్రసరించెను.
 ఆయెర్రనిరంగు, నూర్పుడు సంహరించగావచ్చిన రాత్రియొక్క నెత్తురా యన్నట్లున్నది
 అట్లే గొప్ప చీకటినిపోలిన మహిషాసురుడు జగత్సంహారమును చేయుగా నూర్పుని
 యేడుగురములు శ్రమచేత విశ్రమించెను. ఏడులోకములు నిద్రపోయెను. అప్పుడు
 పార్వతి వానిని త్రొక్కి చంపగా, యెర్రని నెత్తురు ప్రవహించెను. రెండవ
 నూర్పుడా అనతగు పార్వతి మిమ్ము రక్షించుగాక.

దేవారే రానవారే ద్రుతమిహ మహిషచ్ఛద్యసః పద్మసదా
విద్రాతీ త్యత్ర చిత్రం తవ కిమితి భవనాభిజాతో యత స్సః
నాభీతోఽభూ స్స్వయం భూరివ సమరభువిత్యంతు య ద్విస్మితాఽస్మి
త్యుక్త్యా త ద్విస్మితం వః స్మరరిపుమహిషీ విక్రమేఽవ్యాజయాయాః॥

దేవియొక్క చెలికత్తె జయ దేవిపరాక్రమమునకు విస్మయముచెంది యిట్లను
చున్నది: ఓ అత్ర, శివ, మహిషాసురుని చూచి బ్రహ్మ పారిపోయినందు కెందు
కాశ్చర్యపడెదవు. బ్రహ్మ నాభిజాతుడు స+అభిజాతుడు. కులీనుడు కాడు. కాని,
బ్రహ్మవలె నీవును యుద్ధనూమిలా 'నాభీతు' డ వైతివి. (స+అభీత) భయము
లేనివాడవు కాకపోతివి. అనగా భయపడి పారిపోతివి. ఆ జయయొక్క విస్మయము
మిమ్ము రక్షించుగాక.

నిష్క్రింశే నోచితం తే విశసన మురస శ్చణ్డి కర్మాన్యైస్య ఘోరమ్
ప్రీడా మన్యోపరి త్వం కురు దృఢహృదయే ముంచ శస్త్రాణ్యమూని
ఇథం దైత్యై స్సదైన్యం సమద మపి స్మరై స్తుల్య మే వోచ్యమానా
రుద్రాణీ దారుణం వో ద్రవయతు దురితం దానవం దారయంతీ॥

క్రూరురాలా, మహిషుని గొమ్ము చీల్చుట యు క్తముకారు. ఓ ణోపస్వభౌవు
రాలా, యీ ఘోరకృత్యమును చాలించుము. ఓ కఠినహృదయురాలా, నీ ఆయుధ
ములను పారవేయుము-అని దైన్యముగా రాక్షసులన్ను, ఓ చండీ, మహిషాసురుని
గొమ్ము చీల్చుట చాలా యు క్తమైనది. వానికృత్యములు ఘోరములు, వానిని చంపక
విడువమాచుట నీకు సిగ్గుగాదా? ఆయుధములను వానిమీదవేయుము అని సంఘోష
ముగా దేవతలును, ఒకేమాటలతో హెచ్చరించిరి. రుద్రాణి వానిని చీల్చివైచెను
అట్టి రుద్రాణి మీ పాపములను ఛోగొట్టుగాక,

ఉండ్డి శతకము

ఉడ్డి రిక్షు ధీపంత్యా శ్చలితకమలిసీ చారుణోశ్చాభితామమ్
మంద్రధ్యానానుయూతం ఝటితి వలయినో ముక్తబాణస్య పాణేః
చణ్డ్యా స్సవ్యాపవ్యం సురరిపుషు శరాః ప్రేరయంత్యా జయంతి
త్రుట్యంతః పీనభాగే స్తనవలసభరా త్సంధయః కంచుకస్య॥

కదలుచున్న యెర్రతామరవంటి కాంతిగల కండ్లతో చండి నాలుగుదిక్కుల
చూచెను. వెంటనే కంకణములుగల చేతులనుండి బాణములు వేయగా, అవి మంద్ర
ధ్వనిచేయుచు పోవుచుండెను. సవ్యాపవ్యముగా దేవి బాణములను వేయుచుండగా
కంచుకము, స్తనతటమువద్ద విచ్చిపోయెను. ఆదేవి కంచుకపు ముళ్ళకు, కుట్లకు
జయము కలుగుగాక.

బాహూ తేపసముల్లస త్కుచతటం ప్రాంతస్ఫుట త్కంచుకమ్
 గంభీరోదరనాభిమండలగళత్కాంచీధృతాఞ్శుకమ్.
 పార్వత్యా మహిషాసురవృత్తికరే వ్యాయామరమ్యం పభాః
 పరస్తావధిబంధబంధురలసత్కేశోచ్చయం పాతు పః॥

మహిషాసురునితో యుద్ధము చేయునప్పుడు మనోహరముగా నుండెను.
 కంచుకముతించులు వదలుటచేత, చేతులెత్తుటచేత, కుచము లగుపడుచుండెను.
 కాంచీధృతమైన సగముచీర నాభికిందికి జారుచుండెను. కాంతిలో ప్రకాశించు
 శ్లోకపాశములు వీడి, మొగమున వ్రాలుచుండెను. అట్టి పార్వతీదేవియొక్క వ్యాయామ
 రమ్యమైన శరీరము నిమగ్న రక్షించుగాక.

పాదాపష్టంభనమ్రాకృతమహిషతనో రుల్లసద్బాహుమూలమ్
 శూలం ప్రోల్లాసయంత్యా స్ఫురళితపపుషో మధ్యభాగస్య దేవ్యాః
 విశ్లిష్టసప్తదృష్టోన్నతవిరళబహువ్యక్తగౌరాంతరాళా
 స్త్రీసో వః పాంతు రేఖాః క్రమవశ వికసత్కంచుకప్రాంతముక్తాః॥

త్రిశూలమును త్రిప్పచు, కాలిలో మహిషాసురుని గట్టిగా చంపుచుండగా,
 దేవి బాహుమూలమున్ను, త్రివళులున్న ప్రకటితమయ్యెను. త్రివళులమధ్య తెల్లని
 చీహకాంతి స్పష్టముగా కనబడుచుండెను. అట్టి దేవిత్రివళులు మిమ్ము రక్షించుగాక.

చండ్రితత్వము

చక్రం చక్రాయుధస్య క్వణతి నిపతితం రోమణి గ్రావణీవ
స్థాణో రాబ్ధణశ్చ లేభే ప్రతిహతి మురుణా చర్మణా వర్మణేవ
యస్యేతి క్రోడగ్రాభ హానితహరిహరా తస్య గీర్వాణశత్రోః
పాయా త్పాదేన మృత్యుం మహిషతనుభృతః కుర్వతీ పార్వతీ వః॥

చక్రాయుధుని (విష్ణువు)యొక్క చక్రము మహిషాసురుని రోమములకు తగిలి,
రాతిమీద పడినట్లు చప్పుడు చేయుచుండెను. స్థాణుని (శివుని) బాణము వాని
వీపునకు తగిలి, కవచమునకు తగిలినట్లు వెనుక కెగురుచుండెను. ఇట్లు హరిహరులను
అపహరించుచు కోపముతో దేవి క్రాల్చితో మహిషాసురుని చంపెను. అట్టి పార్వతి
మిమ్ము రక్షించుగాక.

చం డీ శ త క ము

కృత్వా వక్త్రేందుబింబం చలదలకలసదృశ్చలితాచాపభంగం
 క్షోభవ్యాలోలతారం స్ఫురదరుణరుచిసార్పరపర్యంతచక్షుః
 సంధ్యాసేవాపరాద్ధం భవ మివ పురతో వామనాదాంబుజేన
 క్షిప్తం దైత్యం క్షిపంతీ మహిషితవపుషం పార్వతీ వః పునాతు॥

చంద్రబింబమువంటి ముఖముమీద, తీగవలెనున్న బాణముతో పోల్చదగిన
 కనుబొమలను, కదలుచున్న ఆకువలె త్రిప్పచు గోపమువోలె కన్నులను త్రిప్పచు
 ఎర్రని కాంతులు మెరుయుచుండగా, సంధ్యకు మ్రొక్కినందుకు కోపముచే శివుని
 కాలిగో తాకినట్లు, మహిషాసురుని యెడనుకాలిగో తాకి చంపెను. అట్టి పార్వతి
 మిమ్ము పవిత్రులను చేయుగాక.

గంగాసంపర్కదుష్కర్తృమలవనసముదూభృతధూళీవిచిత్రో
 వాంఛాసంపూర్ణభావాదధికతరరసం తూర్ణ మాయాత్పమిపం
 క్షీప్తః సాదేన దూరం వృషగ ఇవ యయా వామపాదాభిలాషీ
 దేవారిః కైతవావిష్కృతమహిషవపు స్సౌఽవతా దంబికా వః॥

గంగాసంపర్కముచేత కలుషితమైన కమలమల పుష్పాడి యనెడి దుమ్ముతో
 విచిత్రముగానున్నట్టియు, కోర్కెను తీర్చుకొనుటకు అతి ప్రీతితో దగ్గరకు వచ్చు
 చున్న శివుని పార్శ్వతీరేవి యెడమకాలిలో తాకినట్లు మహిషాసురుని భద్రకాళి, అతి
 కఠినమైన కాలిలో చంపెను. అట్టి భద్రకాళి మిమ్ములను రక్షిండుగాక.

చం డీ శ త క ము

భద్రచే భూచాప మేత న్నమయసి ను వృథా విస్ఫురనేత్రబాణం
నాఽహం కేళీ రహస్యే ప్రతియుపతికృతాఖ్యాతిదోషః వినాకీ
దేవీ సోత్పాస మేవం ధృతమహిచతనుం దృష్ట మంత స్సక్తోపం
దేవారిం పాతు యుష్మా నతిపరుషపదా నిఘ్నతీ భద్రకాళీ॥

ఓ, చండి! చాపమువంటి కనుగొమను వంచి, బాణములవంటి చూపులతో
యేల చూచెదవు? కేళీ సమయములో నవతిక్కెగు పొరపాటున పల్కిన పినాకినికొను.
ఇట్లు గర్వముగాను, కోపముగాను చూట్టాడుచున్న మహిషాసురుని అతి కఠినమైన
కాలితో భద్రకాలి చంపెను. అట్టి భద్రకాలి మిమ్ము రక్షించుగాక.

అన్యోన్యస్సంగగఱ్ఱవ్యతికరదలితభ్రష్టకాపాలమాలాం
 శంభో స్సంత్యజ్యసంఖ్యే ఖురపుటదలితప్రోలసద్దాశిపాండుః
 భద్రే ! క్షీడాభిమర్ది తవ సవిధ మహం కామతః ప్రాప్త మిశో
 ౭తైవం సోత్పాస మవ్యా నృహిషసురరిపుం నిఘ్నతీ పార్వతీ వః॥

మన ముఖయులము పెనగినవ్వడు జానిపడిన కపాలమాలను శివుని కిచ్చితిని.
 నా కాళ్ళ గిట్టలతో త్రొక్కినవ్వడు లేచిన ధూళిలో తెల్లని శరీరము కలిగి
 యున్నాను. అనగా శివునివలె నున్నాను. కామించి నీ సమీపమునకు వచ్చినాను.
 అని యిట్లు ప్రలదములాడు మహిషాసురుని పార్వతి ఉండెను. అట్టి పార్వతి మిమ్ము
 రక్షింపుగాక,

చండ్రి శతకము

జ్వాలాధారాకరాళం ధ్వనితకృతభయం యం ప్రభేత్తుం స శక్తం
చక్రం విజ్ఞోర్బ్రహ్మశ్రి ప్రతివిహతరయం దైత్యమాలావినాశి
క్షణ స్థానైస్సారో విబుధరిపుపతేః పాదపాలేన యస్యా
రుద్రాణీ పాతు సా వః ప్రశమితసకలోపస్థవా నిర్విఘాతమ్॥

అగ్నిజ్వాలలను చిమ్ముచు, భయంకరమై, రాక్షసమహములను సంహరించు
విష్ణుచక్రము, మహిషాసురుని భేదించలేకపోయి వెనుకకుపోయెను. సర్వదూషములను
జ్ఞాపునట్టి రుద్రాణి, తన కాలితన్నతో వాని యెముకలలోని సారమును సంయతము
పిప్పిపిప్పి చేసెను. అట్టి రుద్రాణి మిమ్ములను తప్పక రక్షించుగాక.

గాఢావష్టంభపాదప్రబలభరనమత్సర్పకాయోధక్షౌభాగం
 దైత్యం సంజాతశిక్షం జనమహిష మివ న్యక్తృతాగ్రాగ్యంభాగం
 ఆరూఢా శూలపాణిః కృతవిబుధభయం హంతుకామం సగర్వం
 దేయా ద్వ శ్చింతితాని దృఢమహిషవధావాప్తతుష్టి ర్భవాని॥

దేవతలకు భయముకొలిపెడి వాడున్ను, గర్వియున్ను, చంప సిద్ధముగానున్న
 వాడున్ను ఆయిన మహిషాసురుని తల వంగునట్లు కాల్చిగో తొక్కి, త్రిశూలమును
 చేతిలోపట్టి, భవాని ఆణిచియుంచెను. అది యెట్లుండెనగా, ఎక్కుటకు తలవంచుట
 అలవాటుచేయుచుండిన సాధూణపు హస్తచలె నుండెను. దేవి పెంటనే వాని సంహ
 రించెను. అట్టి భవాని మీ చింతలను పోగొట్టుగాక.

బ్రహ్మ యోగైకతానో విరహభవభయా ద్ధూర్జటి ప్రీత్యతాత్మా
 వక్ష్య శ్చౌరే ర్విశాలం ప్రణయకృతపదా పద్మవా సాఽధిశేతే
 యుద్ధత్యౌ మేవ మేతే విజహతు ధి గిమం య స్త్యజ త్యేష శక్రో
 దృప్తం దైత్యేంద్ర మేవం సుఖయతు సమదా నిఘ్నతీ పార్వతీ వః॥

బ్రహ్మ యోగసమాధిలో నిమగ్నుడైనాడు. శివుడు జడలుదాల్చి విరహభీతిలో
 సగము ఆడదయ్యెను. ప్రేమతోసాధించి, విష్ణువత్సలమునందు లక్ష్మీ పరండి
 యున్నది. వారందరు యుద్ధభూమిని వదలిపోవుట బాగానేయున్నది. ఛీ, ఇంద్రా
 నీవేల పారిపోవుచున్నావు. రాక్షసులలో యింద్రతుల్యుడైన మహిషాసురు డిట్లు
 దేవతల సహసింపుచుండగా పార్వతి వానిని చంపెను. అట్టి పార్వతి మీకు
 సుఖముల నిచ్చుగాక.

ఏవం ముగ్ధ కిలాఽసీః కరకమలరుచా మా ముహుః కేశపాశం
 సోఽన్యస్త్రీణాం రతాదౌ కలహసముచితో యః ప్రియే గోపలభే
 వైదగ్ధ్య దేవ మంతఃకలుషితవచనం దుష్టదేవారిసాధం
 దేవీ వః పాతు పార్థ్వ దృఢతను మసుభి ర్మోచయంతీ భవానీ॥

ఓ చండీ! నీ కరకమలములతో యేల మాటిమాటికి నామీద (కేశ) పాశము
 లను వైచెదవు. అన్యస్త్రీనకుడైన శివునిమీద ప్రణయతోపముగో వేయకు ఉచితము.
 అని యీ రీతిని చమత్కరముగాను దుష్టముగాను మాట్లాడుచున్న ద్భక్తకాయుడైన
 మహిమసురుని భవాని కాలిమడపుతో ఛంపెను. అట్టి భవాని విఘ్న క్షించుగాక,

బాలోద్వ్యావ్యేష జన్మా సమర ముడుపభృత్పాంసులీలావిలాసి
నాగాస్యాశ్చాతదంత స్వతనుకర మదా ద్విహ్వల స్సోఽసి శాంతః
ధి గ్యాసి క్వేతి దుష్టం ముదితతనుముదం దానవం సస్సతోక్తం
పాయా ద్వ శ్చైల్లపుత్రీ మహిషతనుభృతం నిఘ్నతీ వామపార్శ్వాన్

కుమారస్వామి తిరిగి యిప్పుడు బాలు డయ్యెను. యుద్ధమునకు పనికొరడు.
చంద్రధనుడైన శివుడు మట్టితో అడుకొనుచు కౌలసు గడుపుచున్నాడు. తన
సన్నని తుండమునుఛూచి మురిసిపోవుచు గణపతి ఊరకున్నాడు. కనుక, అయ్యో,
యొక్కడికి పోవుచున్నావు. అని మదముతో రంకెలువేయుచు దుష్టముగా మాట్లాడు.
చున్న మహిషాసురుని పార్శ్వతి యెడమకాలి మడిమతో త్రొక్కి చంపెను. అట్టి
పార్శ్వతి మిమ్ము రక్షించుగాక.

మూర్ఖుల శూలం మ మైత ద్విధల మభిముఖం శంకరోత్థాతశూలమ్
 సంగ్రాహ దూర మేత ధృత మరిహరిణా మస్మదః కషాతీవ
 గర్వా దేవం క్షీపంతం విబుధజనవిభూన్ దైత్య సేనాధినాథమ్
 శర్వాణీ పాతు యుష్మాన్ పదభరదశనా త్వాణాతో దూరయంతీ॥

శంకరుడు త్రిశూలమును నామిద ప్రయోగించుట నిష్ఫలము. నా కది తల
 నొప్పిని మాత్రము కలుగజేయును. ఎక్కడో దూరమునుండి ప్రయోగించబడిన విష్ణు
 చక్రము, నామనస్సు నాకరించునట్లే యున్నది. ఈ విధముగా దేవాధినాథులను
 తూలనాడుచున్న రాక్షస సేనాధినాథుడైన మహిషాసురుని శర్వాణీ కాలితోత్రాక్తి
 చంపెను. అట్టి శర్వాణీ మిమ్మల్ని రక్షించుగాక.

బ్రాహ్మదాహార్వాదాహక్షభితజలచరవ్యసవీచీక్ సకంపాక్
 కృత్వై వాఽఽశుప్రసన్నాక్ పునరపి జలధీక్ మందరత్నో భభాజః
 దర్శా దాయాంత మేవ శ్రుతిపుటపరుచమ్ నాద మభ్యుద్గిరంతం
 కన్యాఽద్రేః పాతు యుష్మాం శ్చరణభరనతం వింషతీ దై త్యనాథమ్॥

బడబాగ్నిజ్వాలల భయముచేత సముద్రములోని తిమింగలము మొదలైన జల
 చరములు అటు యిటు ఎగిరిపడుచు సముద్రమును సంక్షోభింపచేసెను. ఇట్లు మహిషా
 సురుడు శాంతమైన సముద్రమును మందరవర్షతము కలచినట్లు, కలచివై చెను. అంత
 గర్వితుడై చెవులు చిల్లులుపడునట్లు చుచు వచ్చుచున్న మహిషాసురుని పార్శ్వ
 కాలితో త్రొక్కిచంపెను. అట్టి పార్శ్వతి మిమ్ము రక్షించుగాక.

మైనా మిందోఁబిన్నై పీ శ్శితప్పగుళిఱరామ్ శృంగయుగ్మస్య పార్శ్వం
యుద్ధశ్శూర్మయాం తమం స్థాం రతిమదవిలసత్ స్త్రీకటాక్షౌ మేయం
భానో కిం వీక్షీతేన యీతిమహిషతనౌ త్వం హి సంస్య సపాదో
దర్శా దేవం హాసంతం వ్యసు మసుర ముమా కుర్వతీ త్రాయతాం వః॥

ఓ చంద్రుడా, పర్వతాగ్రము నాశ్రయించియుండు నీ శరీరమును నా కొమ్మల
దగ్గరకు రానియ్యకుము. నీవు యుద్ధమునకు తగవు. రతివిలాసముతో నుండు
స్త్రీకటాక్షపీక్షణములకు మాత్రము తగుదువు.

ఓ నూర్పుడా, నీవేమిచేయుగలవు? సామాన్యపు మహిషముమీద నీ కిరణములు
ప్రసరించగలవు. నామీద నీచేతగాదు. ఇట్లు గర్వించి మాట్లాడుచున్న మహిషాసురుని
ఉమ చంపెను. అట్టి ఉమ మిమ్ము రక్షించుగాక.

సంగ్రామాత్తస్త్రమేతం త్యజ నిజమహిషం లోకజీవేశ మృత్యో
స్థాతుం శూలారాగభూమా గతభయ మజయం మత్త మేతం గృహీణ
దైత్యే పాదేన యస్యా శ్చలమహిషతనౌ శాయితే దీర్ఘనిద్రాం
భావోత్పత్తౌ జయైవం హసతి పితృపతిం సాంబికా వః పునాతు॥

ఓయమ ! యుద్ధములో భయపడిన నీ దున్నపోతును విడుపుము. శూలముతో
పొడిచినను భయపడక, మదముతో ఉప్పొంగుచు, దుర్జయుడైన యీ మహిషాసురుని
శీఘ్రము. అంబికయొక్క కాల్చిలో చంపుబడి పడియున్న మహిషాసురునిచూచి,
సంకోషముపట్టలేక, జయ, యముని పెక్కిరించెను. అంబిక మిమ్ము రక్షించుగాక.

శ్రు త్వైత త్కర్మ భావాదనిభృతరథసం స్థాణునాఽభ్యేత్య దూరా
 చ్చిష్టా బాహుప్రసారం శ్వసితభరచలత్తారకా ధూతహస్తా
 దైత్యే గీర్వాణశత్రౌ భువనసుఖముషి ప్రేషితే ప్రేతకాష్ఠామ్
 గౌరీ వోఽవ్యా నిల్లత్సు త్రిదివిషు త మలం లజ్జయా వారయంతీ॥

లోకసౌఖ్యమును ధర్మంను చేసిన మహిషాసురుని సంహరించిన తరువాత,
 ఆ వార్త విని శివుడు, చేతులుచాచి పరుగెత్తుకొనివచ్చి అతివొందరగా కొంచెము
 వణకుచున్నట్టియు, ఆయాసముచేత కండ్లు త్రిప్పచున్నట్టియు గౌరిని, కాగలింప
 చూచెను. దేవతలు చూచుచున్నందున సిగ్గుచే దేవి వారింపెను. అట్టి గౌరి మిమ్ము
 రక్షించుగాక.

భద్రదేస్థాని స్తవాంఽశ్రిః క్షతమహిషపరణవ్యాజకంధూతి రేహా
త్రైలోక్యజ్ఞేమదాతా భవసభయహరః శంకరోఽత్రో హరోఽపి
దేవానాం నాయికే త్వద్గుణకృతవచనోఽత్రో మహాదేవ ఏహా
కేశా వేవం స్మరారి ర్హాసతి రిపువధే యాం శివా పాతు సా పః॥

ప్రియమైన చండి! నీ పాదము నిజముగా స్థానివు. అందుచేతనే, మహిషాసురుని
పోట్లాట యనెడి దురదను మానెను. ముల్లోకములకు క్షేమమును కూర్చును
గనుక, నీ పాదము, శంకరుడు- లోకభయమును సంహరించును గనుక, హరుడు
ఓ దేవతలయొక్క నాయికా! నీ గొప్పపాదముయొక్క- ఆజ్ఞను శిరసావహించుటచే
అది, మహాదేవుడు మహిషాసుర సంహారసందర్భములో శివుడు యీ విధముగా శివను
మేలచూడెను. అట్టి శివ మిమ్ము రక్షించుగాక.

ఖడ్గః కృష్ణస్య నూనం రహితగుణగతి ర్నందకాఖ్యాం ప్రయోతః
 శత్రో ర్భంకేన వామ స్తవ ముదితసురో నందక స్త్యేష పాదః
 భావా దేవం జయాయాం సుతికృతి నితరామ్ సన్నిధే దేవతానాం
 సప్రీడా భద్రకాలీ హతరిపు రవతా ద్వీక్షితా శంభునా వః॥

కృష్ణుని ఖడ్గము నందకము. అనగా ఆనందమిచ్చునది. కాని మహిషాసుర
 యుదమలో దాని కాగుణము లేకపోయెను. రాక్షసునిచంపి దేవతలకు సంతోషము
 చేకూర్చెను గాన, దేవి యెడమపాదము నందకము. సంతోషము పట్టలేక దేవతల
 సన్నిధిలో జము నుతిచేయుచుండగా, పిగుపక్షువున్న భద్రకాలిని శివుడు కండ్లారా
 చూచుచుండెను. అట్టి భద్రకాలి మిమ్ము రక్షించుగాక.

ఏకే నై వోద్ధమేన ప్రవిలయ మసురం ప్రాపయా మీతి పాదో
యస్యాః కాంత్యా నఖానాం హసతి సురరిపుం హంతు ముద్యన్
సగర్వం

విష్ణోః ప్ర్యైః పాదపద్మం బలనియమవిధా పుద్ధృతం కైతవేన
క్షీప్రం సా వో రిపూణాం వితరతు విపదం పార్శ్వీ క్షుణ్ణశత్రుః॥

‘బక్కసారి కాలయెత్తి యీ రాక్షసుని చంపెదను’ అని దేవపాదము
నెత్తగా, ఆ పాదనఖకౌంటి, విష్ణుపాదమును వెక్కిరించుచున్నదా యన్నటుండెను.
బలిని చంపుటకు విష్ణువు మూడు పాదము లెత్తవలసి వచ్చెను. అప్పటికి, వంచనచే
జయించెను. మహిషాసురుని చంపిన పార్శ్వతి యీమె. అట్టి పార్శ్వతి విశత్రువులను
నాశనము చేయుగాక.

ఖడ్గం ఖట్వాంగయుక్తం యువతి రపి విభో తే శరీరార్థినా
హాస్యం ప్రాగేవ లబ్ధం సురజనసమితౌ దుష్కృతేన త్వ రైవమ్
జాతా భూయోఽపి లజ్జా రణత ఇయ మలం హాస్యతా శూలభర్త
ర్ద్రా దేవం హసంతం భవ మసుర ముచూ నిఘ్నతీ త్రాయతాం నః॥

ఓ శివ! నీ ఖడ్గపువీడి, కపాలముతో చేయబడినది. నీ శరీరములో సగం
స్త్రీ యైయున్నది. దేవసభలో నీవు యిదివరకే నవ్వులపాలైతివి. నాతో యుద్ధము
చేయుటలో తిరిగి నీగ్గు సంభవించినది. నీవు హాస్యాస్పదుడవగుటకు యిది యొకటి
చాలు. ఇట్లు గర్వించి పలుకు మహిషాసురుని ఉను చంపెను. అట్టి ఉను మిమ్ము
రక్షించుగాక.

సాక్షాత్ కంఠా విరోధో నుదతి దినకృత స్తేజసా తాపితం నో
 ధ్యోయస్తానే న చాఽప్తం సుఖమధికతరం గాహనే నాఽంజాతం
 శూన్యారూం యుద్ధభూమా వదతి హి ధిగిదం మాహిషం రూపమేవం
 రుద్రాణ్యౌఽఽరోపితో వః సుఖయతు మహిషే ప్రాణహృత్ పాదపద్మః॥

స్థాణువు (శివుడు)ను రాచుకొనుటవల్ల నా దురద తీరుటలేదు. సూర్యుని
 కిరణములచేత నా శరీరము వేడెక్కుటలేదు. వరుణలోకములో (నీళ్ళలో) దుమికినా
 సాఖ్యము లేకున్నది. ఈ దున్నపోతు ఆకారమెందుకు? అందరు భయపడి పారిపోయిన
 యుద్ధభూమిలో మహిషాసురు డిట్లు మాటాడుచుండగా రుద్రాణి పాదపద్మము
 వానిపైపెట్టి చంపెను. అట్టి రుద్రాణి పాదపద్మము మీకు శుభముల నిచ్చుగాక.

చం డీ శ త క ము

పింపం చైచ్చేంద్రకల్పం మహిష మతిగురు ర్భగ్నగీర్వాణగర్వం
 శంభో రాత్తో లక్ష్మీయా బ్రహ్మరహితవపుర్దూర మభ్యువ్యా పాతః
 వామో దేవారిప్యప్తే కనకగిరిపదం తేమకారోఽప్రిపదోర్ధ్వ
 యస్యా దుర్వార ఏవం వివిధగుణగతి స్సౌవతా దంబికా వః॥

మేరుపరస్పరవాసులైన దేవతలకు శుభములనిచ్చునదియు, దేవతల విరోధియైన
 మహిషుని వీపునకు విరోధియునైన అంబికయొక్క దుర్వాస్తమైన యెడమపాదమునకు
 వివిధగుణములు కలవు. పరస్పరములలో యిల గుడనదగిన హిమవంతునితో పోల్చిదగి
 నట్టియు, దేవతల గర్వముడచునట్టియు మహిషాసురుని చంపుటకు ప్రియగా బరువెక్కినదై
 యుండెను. అట్లుండియు, దూరమునుండియే తాపుతగులుటకు ప్రియయుండ, ప్రేమ
 రహితమై, కిచ్చని (పాదము) కంటె తేజోనగకూడా నుండెను. అట్టి అంబిక నియు
 రక్షింపుగాక.

మూర్ఖం శీతాంశుభాబామ్ సరభస మలఘమ్ హంతు ముద్య స్ఫురారిమ్
 నేత్రై రుద్యుత్త త్తా రైస్స చకిత మమరై రున్ముత్తై ర్విక్ష్యమాణః
 యస్యా వామో మహీయామ్ ముదిత సురమనాః ప్రాణ హృత్పాద
 పద్మః

ప్రాప్త స్త న్మూర్ఖసీమామ్ సుఖయతు భవత స్సా భవానీ హతారిః॥

భవాని, మహీసాసురుని చంపుటకు ఎడమపాదమును అతివేగముతో నెత్తగా
 చంద్రమండలము నంలెను. కన్నులనువిప్పి ఆశ్చర్యముతో దేవతలు తల రెత్తిచూచిరి.
 దేవతలకు సంతోషమును కల్పించుపాదమును, మహిషునిచంపిన తరువాత దేవి వాని
 నెత్తిపై నుంచెను. అట్టి భవాని విూకు సౌఖ్యముల నిచ్చుగాక.

మూర్ధన్యాపాతభగ్నే మిషమహితను స్పన్ననిశ్శబ్దకంఠః
 శోణాబ్జాతస్య కాంతి ప్రతతఘనబృహస్మండలే పాదపద్మే
 యస్యారీ లేభే సురారి ర్మధురసనిభృతద్వాదశార్ధాంఘ్రిలీలాం
 శర్వాణీ పాతు సా వ ప్ర్రభువనభయహృత్స్వర్ణిభి స్త్నాయమానా॥

దేవి పాదముక్తింద సలిగించచ్చిన మహిషాసురుడు, మెడ వాలిపోయి, గొంతు
 కలలో శబ్దము లేకుండెను. వాడు శర్వాణి పాదపద్మముపై పడియుండగా యెర్రని
 కాంతి వానిపై క్రమ్యెను. వాడు, మధువుగో కప్పబడి నిశ్చలముగానున్న తుమ్మెద
 వరె నుండెను. మూడుగోకములభయమును చాపినట్టియు, దేవతలచే స్తుతించబడు
 నట్టియు శర్వాణి మిమ్ము రక్షించుగాక.

చండిశతకము

7]

పాదోత్తేపా ద్రవ్యదిభి ర్మఖిరణశతై ర్భూషిత శ్చంద్రశారైః
 రూర్ధ్వార్థే చాఽఽవతదిభి శ్చరణతలగతై రంశుభి శ్శోణశోభః
 సంశ్యాస్త్రీనరత్నప్రవీరచితకరైః శ్చర్మివుతః షీప్రకాయైః
 రవ్యస్యా జేతైః ప్రణీతో హవిరివ మహిష స్సౌఽవతా దంబికా వః॥

జీవతలు కంగివ గేహములనో మహిషాసురుని, నైవేద్యముగా అంబికయొద్దకు
 తెచ్చిరి. నారి పదవఖకాంశులనో చంద్రునివలె తెల్లగు, నిగాశ్యసౌరుపుప్రసరించి
 ఎత్తగాను, వారి భూమిని నిడుచునో, పుష్పకాంశులనోను, వాని తల అలంక
 రించుండి యుండును. అట్టి అంశు చిగుర్లు గక్షించుగాక.

క్వాయం తీర్థోగ్రధారాశతనిశితవపు గర్జజరూప స్ఫురారిః
 పాద శ్చాయం సరోజద్యుతి గణలిగురు ర్యోషితః కేర్తితే దేవ్యాః
 ధాయంధాయం స్తుతోయ స్ఫురరిపుమథనే విస్మయూబద్ధచిక్షేః
 పార్వత్యాస్సోనతాద్వప్రిభువచగురుభి స్పాదరం వంద్యమానః॥

ప్రజాయుధపురాజియైన ఆందులవలె తీర్థమై కరివమైన మహిషాసురని దేహ
 మెక్కడ, బరువులేనిదియు, పద్మముతో సమానమైనయు నగు దేవి పాదమెక్కడ,
 యని పార్వతీదేవిపాదముకు చూటిచూటికి మాడులోకముల మహర్షులు ధ్యానముచే
 స్తుతించిరి. మహిషుని చంపినందుకు వారి మనసులు విస్మయము చెందెను. అట్టి పార్వతీ
 దేవిపాదము మిమ్ము కక్షించుగాక.

చండ్రి శతకము

వజ్రతర్కం వజ్రపాణి ర్దితి తనయభిద శ్చక్రిణ శ్చక్రకవృత్తం
 శూలితర్కం శూలధర్తు స్సుగటకవిభో శ్చక్రితా పణ్ణుఖిస్య
 యస్యాః పాదేన సర్వం కృత మమనరిపో రాష్ట్రధ మైత త్పురాణామ్
 రుద్రాణా పాతు సా వో దనువిశలయుథామ్ స్వర్ణాం క్షేమకారి॥

భాగ్యద్రునియొక్క శక్రచక్రము (వజ్రము కలిగియుండుట) చక్రకపాణియొక్క
 చక్రకవృత్తము (చక్రము కలిగియుండుట) శివునియొక్క శూలితర్కము, కుమారస్వామి
 శక్రితా (చక్రి కలిగియుండుట) ఇహ పుణ్యము రుద్రాణిపాదము కలిగియుండి, దేవి
 ఖగోళగ్రహ మహిమనుండి, వానిని జయించలేకపోయిన దేవతలకు సాఖ్యము
 చేకూర్చెను. అట్టి రుద్రాణి మిగుల క్షీంచుగాక.

స్త్రాంతంX స్పష్టచేత్తో భయహతవచన స్పష్టదోర్గండశాఖః
 స్థాణు ర్ద్రష్టాయ మాజ్ఞాక్షణ మివ సరుషం స్థాణు రే వోపజాతః
 తస్య ధ్వంసాత్పూరారే ర్మహిషితవపుషో లబ్ధమానావకాశః
 పార్వత్యా వామపాద శృమయతు దురితం దారుణం వ స్పదైవ॥

కొప్పుడు, పరాక్రమశాక్తియైన మహిషాసురుని యుద్ధభూమిలో మాచినంతనే
 అవయవములు దున్నులములై, పరుచుచేయలేనివాడై, భయమునో చూటపోయి,
 గట్టిచేయుచున్నప్పటి, స్థాణు వయ్యెను. క్షీర్ణంపాదించుట కిది సమయమని స్పష్టతి
 మహిషాసురుని యెడమకొల్లనో నుండెను. అట్టి పాచ్ఛతి యెడమపాదము మీ
 కైలవ్వుడు దుఃఖమును పోగొట్టుననియగుగాక.

కుంతే దంతై ర్నినుదే ధనుషి విముఖతజ్జ్యే విపాణేన మూలా
 ల్లాంగూలేన ప్రకోషే వలయిని పతితే తత్కృపాణే స్సపాణేః
 శూలే లోలాంఘ్రిపాతైర్గర్భలితకరతలా త్ప్రచ్యుతే దూర ముర్వామై
 సర్వాంగీణం లులాయం జయతి చరణత శ్చండికా చూర్ణయంతీ॥

దేవియొక్క అంకుశము - శూలము మహిషుడు పండ్లతో పట్టుకొని, ధనుస్సు
 యొక్క త్రాడును కొమ్ములతో డిండీసి, అమెచేయి గోకల్తోచుట్టి, చేతినుండి కత్తి
 పడవేసి, కాళ్ళ త్రొక్కిడిచే త్రిశూలము చేతులనుండి పోయి దూరమున పడినప్పుడు,
 చండిక తనను క్రమ్ముకొనుచు వచ్చుచున్న మహిషాసురుని కాలిలో చంపెను. అట్టి
 చండికకు జయము గలుగుగాక.

శ్రీ దుర్గా ప్రింటింగ్ అండ్ పబ్లిషింగ్ హౌస్,
సత్యనారాయణపురం, విజయవాడ - 2.

1958.

